

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 9 · 20. oktober
Sesjonen 2020–2021

Møte tirsdag den 20. oktober 2020 kl. 10

President: Tone Wilhelmsen Trøen

Dagsorden (nr. 9):

1. Stortingets vedtak om endringer i lov 23. juni 2020 nr. 99 om tilskudd ved avbrutt permittering (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet), og om endringer i midlertidig lov 12. juni 2020 nr. 62 om kompensasjonstiltak for selvstendig næringsdrivende og frilansere som har mistet sin inntekt som følge av utbrudd av covid-19 (Lovanmerkning 1 (2020–2021), jf. Lovvedtak 1 (2020–2021), Innst. 18 L (2020–2021) og Prop. 140 L (2019–2020))
2. Stortingets vedtak til lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven) (Lovvedtak 3 (2020–2021), jf. Innst. 389 L (2019–2020), Prop. 89 L (2019–2020))
3. Stortingets vedtak til lov om endringer i statsborgerloven (krav om ferdigheter i norsk muntlig) (Lovvedtak 4 (2020–2021), jf. Innst. 390 L (2019–2020), Prop. 98 L (2019–2020))
4. Innstilling fra valgkomiteen om endringer i de faste komiteers sammensetning (Innst. 44 S (2020–2021))
5. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2020 under Helse- og omsorgsdepartementet (som følge av endra takstar for legar, psykologar og fysioterapeutar) (Innst. 33 S (2020–2021), jf. Prop. 12 S (2020–2021))
6. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Endringer i midlertidig lov om forvaltning av personell i Forsvaret for å avhjelpe konsekvenser av covid-19 (forlengelse av lovens varighet) (Innst. 32 L (2020–2021), jf. Prop. 6 L (2020–2021))
7. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i lov om endring i lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (forlengelse av midlertidig unntak fra avkortingsreglene for alderspensjon som følge av covid-19) (Innst. 29 L (2020–2021), jf. Prop. 2 L (2020–2021))
8. Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i midlertidig lov om tilpasninger i prosessregelverket som følge av utbruddet av covid-19 mv. (forlengelse) (Innst. 30 L (2020–2021), jf. Prop. 7 L (2020–2021))
9. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i utlendingsloven og midlertidig lov om innreiserestriksjoner for utlendinger av hensyn til folkehelsen (Innst. 26 L (2020–2021), jf. Prop. 5 L (2020–2021))
10. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Midlertidig lov om unntak fra kommuneloven og IKS-loven (tiltak for å avhjelpe konsekvenser av covid-19) (Innst. 27 L (2020–2021), jf. Prop. 3 L (2020–2021))
11. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i midlertidig lov om tilpasninger i introduksjonsloven for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av covid-19 (forlengelse av loven) (Innst. 28 L (2020–2021), jf. Prop. 9 L (2020–2021))
12. Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Endringer i midlertidig lov om tilpasninger i barnehageloven, opplæringslova og friskolelova for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av covid-19 (forlengelse av loven) (Innst. 31 L (2020–2021), jf. Prop. 8 L (2020–2021))
13. Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i midlertidig lov om unntak fra krav til fysisk møte mv. i foretakslovgivningen for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av covid-19 (Innst. 24 L (2020–2021), jf. Prop. 4 L (2020–2021))
14. Interpellasjon fra representanten Marianne Synnes Emblemsvåg til olje- og energiministeren:
«Alle scenarioer i FNs klimapanelers rapport om hva som skal til for å begrense oppvarmingen til 1,5 °C, viser at andelen kjernekraft må økes kraftig. I de mest ekstreme tilfellene må andelen nesten doubles innen 2030 og tredobles innen 2050. Redselen for ulykker ved bruk av uran må ikke stå i veien for thoriumkjernekraft. Norge sitter på noen av de største thoriumforekomstene i verden, ifølge Det internasjonale atomenergibyrået – en CO₂-fri kraftkilde tilsvarende 2300 år med dagens strømforbruk. Fordelene med thoriumkjernekraft er mange. Thoriumkjedereaksjonen kan ikke løpe løpsk og er ikke egnet til fremstilling av atomvåpen, og den gir mindre avfall med kortere nedbrytningstid – 300 år mot uranets millioner av år. I tillegg er den kraftintensiv – 1 kraftverk tilsvarende ca. 1 300 km² bebygget med vindmøller.
Vil statsråden vurdere å la Norge bidra til å utvikle denne miljøvennlige kraftkilden?»
15. Interpellasjon fra representanten Siv Mossleth til klima- og miljøministeren:
«Nordlandsforskning har studert hvordan ulike kunnskapssystemer møtes, inkluderes og påvirker hverandre i den desentraliserte forvaltningen av rovdyr. Forskningen viser at lokal/erfaringsbasert kunnskap fra reindriften er viktig for rovviltnevnene for å fatte vedtak. Erfaringsbasert kunnskap som kommer frem i møtene er viktig for politikernes kontekstforståelse, og forståelse av hva en slik drift innebærer samt samspillet mellom dyr, folk og

landskapet. På tross av god medvirkning i nemnda, forsvinner denne kunnskapen og blir ugyldiggjort når den treffer et annet forvaltningsnivå (nasjonalt). Kunnskapen fra lokalt nivå (reflektert i nemndsmøtene, høringsinnspill, revidert plan) blir usynliggjort i beslutninger nasjonalt. Dette fører til at nemndas plan blir overprøvd av staten og blir dermed ikke testet ut lokalt.

Vil statsråden bidra til at nemndenes forvaltningsplaner ikke overprøves?»

16. Interpellasjon fra representanten Ruth Grung til kommunal- og moderniseringsministeren:

«Byggsektoren er helt sentral i utformingen av morgendagens lavutslippssamfunn. I 2015 sto byggsektoren for 40 prosent av energibruken og klimagassutslippene i verden. Globalt er det den enkeltsektoren som har størst forbruk av materialer. Det gjelder også i Norge, men i de fleste byggeprosjekter, både rehabilitering og nybygg, er det fortsatt mest fokus på investeringskostnader og lite fokus på klimaavtrykk og innovasjon. For å lykkes med omstillingen må lovgivning og støtteordninger være forutsigbare, virkemidler må ha et tydelig formål, og byggsektoren må få rammevilkår som inviterer til mer innovasjon.

Hvilke konkrete grep vil statsråden ta for at byggenæringen skal få fremtidsrettede rammevilkår som vil redusere klimaavtrykket, øke produktiviteten og ikke minst gi større rom for innovasjon i en av våre største næringer?»

17. Interpellasjon fra representanten Siri Gåsemyr Staalesen til kommunal- og moderniseringsministeren:

«Utsatte nabolag med dårlige levekår spiller en sentral rolle i å reprodusere forskjeller i samfunnet og gir reduserte muligheter resten av livet for de som vokser opp i slike nabolag. Det å finne en politikk som utjevner levekår, sikrer sosial mobilitet, forebygger fattigdom og gir folk mulighet til å leve de livene de selv ønsker, er avgjørende for hvilken retning utviklingen av nabolagene våre går i. Hvem som bor i et nabolag, henger tett sammen med levekår og dermed inntekt. Ledighetstallene i Søndre Nordstrand lå før koronapandemien på 3,9 pst., mens i august var ledighetstallet på over 8 pst. Flere og flere barn og ungdommer vokser opp i familier med dårlig råd og trangbodddhet. Nærmiljøreformen har ført til mindre politi i gatene ute der folk bor, og dermed øker utrykgheten i bomiljøene. Bydelens utgifter til barnevern øker. Bydelen får ikke prioritert forebyggende arbeid godt nok. Å eie sin egen bolig ses på som vesentlig for å forebygge boligsosiale problemer. Det er vanskeligere å få lån

til å kjøpe bolig dersom tilknytningen til arbeidsmarkedet er svak. Tall fra SSB viser at færre vanskeligstilte nå eier egen bolig.

Hva mener statsråden statens rolle som samfunnsutvikler skal være når et område skal utvikles til et godt sted å bo?»

18. Referat

Presidenten: Representantene Une *Bastholm* og Terje *Aasland*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Statsråd Frank Bakke-Jensen overbrakte 4 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Presidenten: Presidenten vil gjøre oppmerksom på at sak nr. 4 på dagens kart ikke har ligget ute i den reglementsmessige tid, dvs. 48 timer, jf. forretningsordenens § 46. Presidenten vil likevel foreslå at saken tas under behandling. – Ingen innvendinger har kommet mot dette, og det anses vedtatt.

Videre vil presidenten opplyse om at møtet i dag om nødvendig fortsetter utover kl. 16.

Sak nr. 1 [10:01:36]

Stortingets vedtak om endringer i lov 23. juni 2020 nr. 99 om tilskudd ved avbrutt permittering (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet), og om endringer i midlertidig lov 12. juni 2020 nr. 62 om kompensasjonssystem for selvstendig næringsdrivende og frilansere som har mistet sin inntekt som følge av utbrudd av covid-19 (Lovanmerkning 1 (2020–2021), jf. Lovvedtak 1 (2020–2021), Innst. 18 L (2020–2021) og Prop. 140 L (2019–2020))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 2 [10:01:51]

Stortingets vedtak til lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven) (Lovvedtak 3 (2020–2021), jf. Innst. 389 L (2019–2020), Prop. 89 L (2019–2020))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 3 [10:02:10]

Stortingets vedtak til lov om endringer i statsborgerloven (krav om ferdigheter i norsk muntlig) (Lovvedtak 4 (2020–2021), jf. Innst. 390 L (2019–2020), Prop. 98 L (2019–2020))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 4 [10:02:28]

Innstilling fra valgkomiteen om endringer i de faste komiteers sammensetning (Innst. 44 S (2020–2021))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 5 [10:02:40]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2020 under Helse- og omsorgsdepartementet (som følge av endra takstar for legar, psykologar og fysioterapeutar) (Innst. 33 S (2020–2021), jf. Prop. 12 S (2020–2021))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 6 [10:03:02]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Endringer i midlertidig lov om forvaltning av personell i Forsvaret for å avhjelpe konsekvenser av covid-19 (forlengelse av lovens varighet) (Innst. 32 L (2020–2021), jf. Prop. 6 L (2020–2021))

Presidenten: Audun Lysbakken tegnet seg først, og det ser ut til at saksordføreren, Hårek Elvenes, mener at Lysbakken kan få ordet først.

Audun Lysbakken (SV) [10:03:49]: Dette er en sak som Stortinget har hatt til behandling tidligere, og som nå kommer til forlengelse. Det er et lovforslag som innebærer en ganske drastisk inngripen overfor det personalet det omhandler, og som vi fra SVs side mener at den nåværende situasjonen ikke forsvarer. Vi er et helt annet sted enn vi var i vår, fordi vi nå har erfaring med håndtering av denne krisen, og erfaringen er at det som er grunnlaget for den norske modellen, nemlig kombinasjonen av arbeidsgivers styringsrett og et utstrakt partsamarbeid og frivillighet, fungerer svært godt.

SV var kritisk allerede da denne midlertidige ordningen kom på plass første gang, og vi mener at utviklingen i etterkant har vist at vi hadde godt grunnlag for det. Det viser seg at denne midlertidige loven ikke har vært tatt i bruk, derfor setter vi store spørsmålstegn ved grunnlaget for å forlenge den.

Så vil jeg også si at saksgangen her er under enhver kritikk. Her er det operert med en høringsfrist fra regjeringens side som i realiteten har vært bare tre virkedager. Det er ikke bra for tilliten til prosessene og til systemet. Tillit og samarbeid mellom partene i arbeidslivet er nøkkelen til gode løsninger, og da må staten gå foran. Jeg skjønner hvorfor man hadde hastverk da det første lovutkastet kom, men at vi skulle få denne typen hastverk med både høring og stortingsbehandling i

denne omgangen, kan ikke skyldes annet enn somling fra regjeringens side, og det synes jeg ikke er greit. Derfor vil jeg være tydelig overfor statsråden på at hvis det skulle bli aktuelt med enda en forlenging, må regjeringen være ute i bedre tid, slik at både berørte parter og Stortinget får tid til en grundigere prosess og en ordentlig høring.

Vi mener det er bra at Stortinget griper inn og setter lovens opphevelsesdato til 1. februar. Det gjør nettopp at vi får en bedre løpende kontroll og en mulighet til en ny runde om nødvendig. Men jeg vil be om at man legger merke til de sterke innvendingene som har kommet fra Norsk Tjenestemannslag. Når arbeidstakersiden er så tydelig på at de mener dette går for langt, mener vi at det ville være klokt av Stortinget å lytte. Dette er en problemstilling det er mulig å løse uten denne typen inngripende lovbestemmelse nå.

Så til tross for at vi er glade for at Stortinget endrer på varigheten, mener vi at både de prinsipielle og de praktiske innvendingene er så tydelige at vi vil opprettholde SVs opprinnelige forslag, som er å stemme imot en forlengelse av loven. SVs gruppe vil altså gå imot innstillingen.

Hårek Elvenes (H) [10:07:37] (ordfører for saken): Man foreslår i proposisjonen å forlenge varigheten til midlertidig lov om forvaltning av personell i Forsvaret for å avhjelpe konsekvenser av covid-19.

Den midlertidige loven gir Forsvaret en begrenset beordringsmyndighet overfor sivilt tilsatte i Forsvaret der dette er strengt nødvendig for å sikre at Forsvaret kan opprettholde operativ evne, beredskap og styrkeproduksjon gjennom covid-19-pandemien. Loven gir videre Forsvaret myndighet til å iverksette strengt nødvendige tiltak for å begrense smittespredning, både i og utenfor arbeidstid, overfor militært tilsatte, tjenestepliktige inne til tjeneste og sivilt tilsatte.

Komiteen er innforstått med at midlertidig lov om forvaltning av personell i Forsvaret for å avhjelpe konsekvenser av covid-19 har til hensikt å ivareta de nevnte forhold. Komiteen viser til at pandemien fortsatt utgjør en betydelig risiko og foreslår på denne bakgrunn å forlenge lovens varighet inntil 1. februar 2021 uten øvrige endringer.

Statsråd Frank Bakke-Jensen [10:09:03]: Jeg er tilfreds med at flertallet i komiteen foreslår den midlertidige loven om forvaltning av personell i Forsvaret forlenget. Forsvarets oppgave er å ivareta Norges suverenitet, sikkerhet og selvstendighet, også gjennom en pandemi. Forsvaret skal altså stå operativt med sine avdelinger uavhengig av hva som skjer ellers, og vi må da ta noen andre hensyn. Forsvaret er i en situasjon der man skal drive smittevern internt i avdelingene i leire-

ne, men også følge med på hva som skjer på utsiden av leirene. At vi har personell som bor utenfor og jobber i leirene, gjør at vi må ta noen ekstra hensyn.

Løven gir Forsvaret fleksibilitet hvis det behøves. Den skal brukes med forsiktighet. Den skal også brukes i samråd med personellet, slik at det ikke føles som noe overgrep. Men jeg tror vi skal være forsiktige med å si at situasjonen nå ikke er som den var i mars. Det tror jeg faktisk er en av de største feilene vi kan gjøre – å prøve å slakke på smittevernet og forståelsen av at vi er i en pandemi. Det er i det bildet Forsvaret har bedt om forlengelse og vi har fremmet forslag om det.

Så har jeg stor respekt for at vi kunne ha jobbet grundigere med høringssvarene. Det var også en kampanje i høringsrunden – vi fikk 700 høringssvar som beskyldte regjeringen for å ville bruke militært personell til å tvangsvaksinere sivile. Det har vært en rotete debatt.

Vi merker oss at vi skal være grundigere i forbindelse med høringer. Vi skal jobbe grundigere for å skape den tilliten.

Avslutningsvis: Når det sies at vi ikke har hatt behov for å bruke loven, er det helt riktig. Det kommer av at Forsvaret i stort har klart den gode dialogen, tillitsbasert ledelse og forståelse i avdelingene for at det vi holder på med nå, er vanskelig. Vi har kalt inn vernepliktige til tjeneste i leirene våre, uavhengig av pandemien, innført ekstra smitteverntiltak og unngått smitteutbrudd i leirene. Dette er en svær dugnad med både militært og sivil tilsatte i sektoren.

Vi fortsetter også arbeidet med å jobbe tett med arbeidstakerorganisasjonene. Det er ikke sånn at her har alle arbeidstakerorganisasjonene sagt nei. Majoriteten i høringssvarene mener at det er et behov. Vi skal ikke overse noen. Vi skal ha en god dialog.

Jeg tar også med meg ønsket fra Stortinget om at vi bruker mer tid på forberedelser hvis det skulle bli nødvendig å forlenge lovforslaget også senere.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [10:11:59]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i lov om endring i lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (forlengelse av midlertidig unntak fra avkortingsreglene for alderspensjon som følge av covid-19) (Innst. 29 L (2020–2021), jf. Prop. 2 L (2020–2021))

Presidenten: Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til

hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Heidi Nordby Lunde (H) [10:12:47] (ordfører for saken): Selv om vi fortsatt er berørt av den pågående pandemien, er det veldig bra at store deler av samfunnet er tilbake til normalen. Derfor ruller vi sakte, men sikkert tilbake de mest inngrepene tiltakene og tilhørende kompenserende ordninger. Men det er naturlig – og enighet om – å forlenge de midlertidige unntakene fra avkortingsreglene for alderspensjon, omtalt i denne proposisjonen.

Det er stor enighet i Stortinget om å stå sammen i kriser, men når det gjelder å utvide disse ordningene til nye grupper på et tidspunkt da ekstraordinære tiltak har bortfalt, er vi uenige. Derfor går jeg nå over til særmerknadene fra Høyre og Kristelig Folkeparti.

Vi er glade for at samfunnet går tilbake til normalen. Samtidig er vi takknemlige overfor dem som har stilt opp. Selvsagt skal det ikke straffes å bli beordret eller tre frivillig tilbake inn i arbeidslivet for å avhjelpe en krise, men når behovet for ekstraordinær bemanning er over, ønsker vi ikke å utvide ordningen til flere. I likhet med alle andre tiltak vil regjeringspartiene avpasse disse til situasjonen, men opposisjonen, inkludert Fremskrittspartiet, vil nå utvide ordningen, selv om behovet er redusert.

Noen mener at unntaksordningen er en innrømmelse av en såkalt samordningsfelle, men de som tilhører de aktuelle årskullene etter pensjonsforliket, har både en tidligpensjonsordning og en bruttoordning som gjør det lønnsomt å tre ut av arbeidslivet. Hadde ikke lønnen blitt avkortet, ville man kunnet ta ut pensjon tidlig og fortsatt med full lønn i jobb. Grunnen til at ansatte i privat sektor kan få både folketrygd og tjenestepensjon uten avkorting, er at de betaler for tidligpensjonering gjennom lavere årlig pensjon. Offentlig ansatte i de aktuelle årskullene får ikke lavere livsvarig pensjon selv om de går av tidlig med AFP eller ved særalder.

Uansett mener jeg at de som velger å stå videre i stilling, ikke kan sammenlignes med dem som faktisk har gått av med pensjon og så har blitt beordret eller stilt opp frivillig som følge av et ekstraordinært behov for ekstra personell under en global, dødelig pandemi. Å bruke dette som en brekkstang til å fremme krav om å ta ut mer i både pensjon og lønn enn generasjonsolidariteten fra pensjonsforliket uthuler vår takknemlighet

overfor dem som har stilt opp for å redde liv og helse under pandemien.

Regjeringspartiene Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti er både takknemlige og ansvarlige. Det er ingen motsetning i dette. Derfor står vi for proposisjonen slik den er.

Rigmor Aasrud (A) [10:15:27]: Mange personer har gjort en stor innsats for å holde hjulene i gang i Norge gjennom en vanskelig tid. I mange år har myndighetene visst at en pandemi ville komme, og at det ville utfordre særlig helsevesenet vårt, men da pandemien kom, var mangel på respiratorer, smittevernustyr og medisiner det som preget nyhetsbildet. Det ble hastinnkjøpt lokalproduserte pustemaskiner, sanitetskvinnene sydde smittevernfrakker, bedrifter omstilte produksjonen sin for at vi skulle ha nok håndsprit, og sjukehusapotekene jobbet intenst for å unngå at legemidelmangelen som fulgte pandemien, skulle sette liv og helse i fare.

For å sikre nok helsepersonell ble kvalifisert helsepersonell mobilisert til arbeid i det offentlige helsevesenet, og saken i dag handler om å videreføre en ordning der pensjonerte helsearbeidere ikke får avkortning i sin pensjon når de gjenopptar arbeidet i helsevesenet.

Arbeiderpartiet antar at dette kan gjelde flere enn dem som har bidratt med nødvendig arbeid under pandemien. En opplagt gruppe burde være de som jobber med renhold i hele samfunnet. Arbeiderpartiet mener det er nødvendig at regjeringen vurderer om ordningen skal gjelde for flere grupper, og at man kommer tilbake til Stortinget med denne vurderingen.

Når det gjelder ansatte som stilte til beordret tjeneste i forbindelse med helseberedskap, mener vi at de skal behandles likt med øvrig helsepersonell. Dette vil sikre at f.eks. sjukehusapotekene kan behandle dem som ble beordret til å gjenoppta arbeidet etter at de ble pensjonister, likt med andre som saken i dag omfatter, slik at de dermed unntas fra reglene om avkortning av sin pensjon.

Jeg tar opp forslaget som Arbeiderpartiet fremmer sammen med Senterpartiet og SV.

Presidenten: Representanten Rigmor Aasrud har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Erlend Wiborg (FrP) [10:17:32]: Forslaget vi omtaler i dag, er en oppfølging av allerede vedtatte og midlertidige endringer som innebærer at pensjonister som stiller opp for å hjelpe til under koronaepidemien, ikke skal få avkortet sin pensjon gjennom samordning.

I regjeringens opprinnelige forslag la en til grunn at apotekersektoren skulle inkluderes i unntaksbestemmelsene for samordning, men utelot etter vårt skjønn en viktig del av personalet under helse- og sosialbered-

skapsloven § 1-3 bokstav h, nemlig apotek, grossister og tilvirkere av legemidler.

I praksis ville en slik utelatelse kunne bety at alle landets sykehusapotek ble utelatt fra ordningen. Det mener Fremskrittspartiet ikke er heldig. Selv om vi må håpe og tro at koronaepidemien ikke gir oss langvarige utfordringer, er det viktig at vi sikrer tilgang til viktig personell ved behov. En avkortning gjennom samordning av pensjon for dem som stiller opp ved behov, er derfor etter vårt skjønn en dårlig idé.

Koronaepidemien er ikke over. Selv om vi nå har bedre kontroll enn da den første bølgen slo inn over oss i vår, kan det komme situasjoner som gjør det nødvendig å hente ekstra personell fremover. Da må vi ligge i forkant, slik at bemanning i viktige funksjoner er sikret. Fremskrittspartiet foreslo derfor under komiteens behandling at også personell under helse- og sosialberedskapsloven § 1-3 bokstav h også skal innlemmes i unntaksbestemmelsene.

Det betyr bl.a. at farmasøyter ansatt på sykehusapotekene blir inkludert i ordningen. De står bl.a. for produksjon av kontrastmidler til PET-scannere, for produksjon og klargjøring av cellegift som administreres til kreftpasienter, i tillegg til legemiddelleveranser til spesialisthelsetjenesten. Det kan ikke være tvil om at dette er viktige funksjoner å sikre bemanningen i.

Fremskrittspartiet er derfor glad for at forslaget om å innlemme disse unntaksbestemmelsene støttes av et flertall i komiteen. Det er imidlertid skuffende å se at verken Høyre eller Kristelig Folkeparti vil støtte dette. Det er ikke slik Høyre og Kristelig Folkeparti skriver i sine merknader, at vi er tilbake til en mer normal situasjon. Vi ser tvert imot at stadig flere blir smittet av korona. Om det er en ny generell smittebølge, vet vi ennå ikke. Vi vet heller ikke hvordan det vil slå ut på viktige funksjoner fremover. Men Fremskrittspartiet vil ikke sitte passivt og se på. Vi må ligge i forkant og sikre at nødvendige regler er på plass.

Vi skal være glade for at pensjonister innenfor flere viktige yrker og funksjoner stiller opp ved behov under pandemien. Det bør være helt klart at det ikke skal straffe seg økonomisk.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:20:44]: Regjeringa foreslår i den pågående pandemisituasjonen at inntekt fra frivillig arbeid i offentlig helsetjeneste eller hos private som i henhold til lov eller avtale tilbyr helsetjenester til befolkningen, ikke skal medføre avkortning eller bortfall av pensjon i en tidsbegrenset periode fra 1. november 2020 til 31. juli 2021.

Senterpartiet støtter sjølsagt regjeringas forslag på dette punktet. Vi støtter også et tilleggsforslag om å utvide ordningen til også å gjelde fagfolk som stiller til beor-

dret tjeneste ved lov om helsemessig og sosial beredskap, og vi går videre inn for å unnta flere grupper, som ansatte ved sjukehusapotekene, fra avkorting i alderspensjonen.

Senterpartiet har en fyldig særmerknad, der vi setter dette forslaget til midlertidig lovendring for enkelte grupper inn i en helhetssærmerknad og en helhetstenkning som saken hører hjemme i, nemlig debatten om fjerning av samordningsfella. Samordningsfella går ut på at når offentlig ansatte med tjenstepensjon arbeider ut over 67 år inklusiv levealdersjustering, vil tjenstepensjonen reduseres og falle bort, avhengig av hvor lenge en arbeider ut over pensjonsalder, samt pensjonens størrelse. Dette er fundamentalt i strid med pensjonsreformen, nemlig at det skal lønne seg å stå i arbeid lenger.

Høyre og Kristelig Folkeparti sier i en merknad at

«å velge å stå videre i stilling ikke kan sammenlignes med de som etter å ha gått av med alderspensjon blir beordret eller frivillig stiller opp som følge av et ekstraordinært behov for ekstra personell under en global, dødelig pandemi».

Jo, det å fortsette i stilling eller frivillig stille opp for å løse et ekstraordinært problem er begge frivillig og kan derfor sammenlignes – sjølsagt.

Senterpartiet peker i merknaden på to punkter som gir problemer, der det andre spesielt er hovedproblemet: Dersom en gjeninntreier i offentlig stilling, ikke bare stoppes tjenstepensjonen, men den offentlige tjenstepensjonen omregnes. Den omregnes slik at dess lenger en står i stillingen, dess lavere blir tjenstepensjonen.

Høyre og Kristelig Folkepartis merknad blander inn situasjonen til dem som slutter før 67 år, og sier de har fordeler, og da skal de som arbeider etter 67 år, ha ulemper. Det er sjølsagt helt absurd.

Senterpartiet går inn for å få vekk samordningsfella, som betyr at offentlig ansatte ikke vil få høyere pensjon dess lenger de arbeider. Senterpartiets forslag, og det vil jeg understreke, er også i samsvar med hva et partssammensatt utvalg tilrådte i 2009, nemlig at en skulle ha 67 år pluss som et fast punkt i hele denne diskusjonen.

Statsråd Henrik Asheim [10:23:59]: Lovforslaget som behandles i dag, legger til rette for at kvalifisert og nødvendig personell ved behov kan mobiliseres til arbeid i helsesektoren med å bekjempe koronapandemien. Forslaget innebærer at arbeidsinntekten fra slikt arbeid ikke avkorter offentlig tjenstepensjon frem til 1. juli 2021.

Jeg er glad for at komiteen støtter dette forslaget. Forslaget legger til rette for at pensjonister frivillig melder seg til tjeneste. I en pandemisituasjon er det overordnede formålet at den offentlige helsetjenesten opp-

rettholder nødvendig helsehjelp. Forslaget gjelder også dem som eventuelt beordres til tjeneste. Det er ingen grunn til å forskjellsbehandle frivillig og beordret personell i denne saken. Flertallet i komiteen ønsker at unntaksordningen blir utvidet til å gjelde også pensjonister som arbeider ved apotek, herunder sykehusapotek.

Jeg vil følge opp dette i en lovproposisjon til Stortinget senere denne høsten.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:25:21]: Årsaken til denne saken er samordningsfella, som regjeringa fortjenstfullt har satt til side i saken. Det som imidlertid er interessant, er Høyre og Kristelig Folkepartis merknader, der de gir inntrykk av at de som går av med pensjon før 67 år, har en fordel, og at det er derfor de som går av etter 67 år, inklusiv levealdersjustering, må ta til takke med en ulempe som innebærer at dess lenger en står i jobb utover 67 år pluss, dess lavere blir tjenstepensjonen når en samordner det med alderspensjonen. Vi vet at alderspensjonen er en beholdning, og når en deler den beholdningen ut på færre år, går alderspensjonen opp, og ved samordning kan da tjenstepensjonen gå i null.

Mitt spørsmål er: Er statsråden enig i regjeringspartiens argumentasjon i merknadene i saken?

Statsråd Henrik Asheim [10:26:29]: La meg begynne med å si at jeg som statsråd følger opp de flertallsvedtakene som fattes i Stortinget. Når det er sagt, er det slik at representanten Lundteigen også har fremmet et eget representantforslag som gjelder hele samordningsspørsmålet, som vi skal behandle senere. Når det gjelder denne konkrete saken, mener jeg at det er en forskjell på det å gjøre unntak når det er stor knapphet under en akutt helsekrise, og det å fravike sentrale prinsipper som gjelder for alle offentlig ansatte, i pensjonssystemet vårt. Derfor mener jeg det er en diskusjon som vi selvfølgelig skal ta og gjøre vedtak på her i Stortinget, men det kommer i et senere representantforslag fra representanten.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:27:06]: Takk for svaret. Den diskusjonen tar vi senere, sjølsagt, men den er interessant også nå, for i denne situasjonen er det ikke bare beordring, det er også frivillig innsats, noe vi i Senterpartiet sjølsagt berømmer.

Denne saken ble grundig drøftet i 2009, og daværende regjering la veldig vekt på at den skulle ha et partssammensatt utvalg som drøftet det. Det partssammensatte utvalget gikk da inn for at en skulle ha et fast punkt i dette som var sånn at ved 67 år skulle det fastsettes hva som var alderspensjonsbetingelser. Hvis en arbeidet

lenger, skulle ikke tjenestepensjonen bli redusert som følge av det. Er det en gjennomgang som statsråden ønsker å ta i denne saken – se på det partssammensatte utvalgets innstilling?

Statsråd Henrik Asheim [10:28:07]: Slik denne er organisert nå, er det et resultat av det partene ble enige om i 2009. Så kommer vi selvfølgelig hele tiden til å måtte evaluere og diskutere de pensjonsreformene som gjennomføres, også med partene. Men når det gjelder denne konkrete saken som Stortinget i dag behandler, mener jeg den isolert sett er slik. Så ser jeg frem til den debatten jeg skal ha med representanten Lundteigen og Stortinget om hans eget representantforslag, som kommer opp om en måned.

Rigmor Aasrud (A) [10:28:41]: Jeg skal holde meg til det som er saken i dag, og spørre statsråden om hvilke grunner han har for å unnta akkurat dem som jobber på sjukehusapotekene, i arbeidet som er gjort med unntaksregler, når det er annet helsepersonell som er viktig for at vi har kommet oss gjennom pandemien. Som det er belyst bl.a. her i dag, har vi dessverre ikke hatt mulighet til å høre denne saken, for det har vært ganske kort frist på den, men jeg tror det er ganske lett å forstå at de som jobber på sjukehusapotekene, har hatt en særlig rolle i å sørge for at vi har hatt nok medisiner og utstyr i den krevende situasjonen vi har. Så hvorfor går grensen akkurat slik at man ikke tar med den gruppen?

Statsråd Henrik Asheim [10:29:26]: Slik som også flertallet i komiteen bemerker, mener man at det bør vurderes å inkludere flere som har tatt ekstraarbeid fordi det har vært mangel på kvalifisert arbeidskraft. Derfor kommer dette til å bli vurdert fortløpende også fra undertegnede og regjeringen. Omfanget vil selvfølgelig bli utvidet til flere grupper dersom situasjonen og personellmangelen krever det. Men jeg tror vi må erkjenne at vi nå står i en uforutsigbar tid, og det har vi for så vidt gjort i et halvt års tid allerede. Det betyr at vi er nødt til å følge utviklingen nøye, men avgrensningen som er satt, mener vi er riktig for det behovet vi ser akkurat nå.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.
Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7.

Sak nr. 8 [10:30:12]

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i midlertidig lov om tilpasninger i prosessregelverket som følge av utbruddet av covid-19 mv. (forlengelse) (Innst. 30 L (2020–2021), jf. Prop. 7 L (2020–2021))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det ikke bli gitt anledning til replikker, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Etter det presidenten kan se, er det ingen som ber om ordet i denne saken.

Sak nr. 9 [10:30:54]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i utlendingsloven og midlertidig lov om innreiserestriksjoner for utlendinger av hensyn til folkehelsen (Innst. 26 L (2020–2021), jf. Prop. 5 L (2020–2021))

Presidenten: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Ove Trellevik (H) [10:31:39] (ordfører for saka): Det er ein samla komité som ser behovet for ei forlenging av midlertidig lov om innreiserestriksjonar for utlendingar av omsyn til folkehelsa og midlertidig forlenging av utlendingslova, slik regjeringa føreslår, fram til 1. juni 2021.

Det vert ei justering i lovas føresegner om innreise for utlendingar med visum og ei presisering av føresegnene om utvisning. Dette støttar komiteen.

Så har komiteen i eit eige forslag, som heile komiteen stiller seg bak, om at regjeringa skal leggja til rette for besøksreiser til Noreg til nær familie. Regjeringa har fortløpende vurdert lempingar i regelverket og kjem også til å gjera det i fortsetjinga, slik eg oppfattar det. Og forstår eg det riktig, vart det gjort lettare i besøksreiser til nær familie allereie fredag 16. oktober, slik at det vedtaket ser ut til å vera oppfylt.

Det er berre SV som har eige forslag, og eg reknar med at dei sjølve vil gjera greie for det.

Karin Andersen (SV) [10:32:59] (komiteens leder): Vi støtter både loven og tilleggsforslaget som komiteen har kommet med, men vi mener det nå er grunn til å se på hvor inngripende en del av disse restriksjonene er – også fordi vi er blitt gjort kjent med at det nå er færre steder man kan søke om visum til Norge fra, noe som

gjør at det for mange også blir veldig vanskelig å få det til.

Vernet av familien og menneskerettighetene står sterkt, og det er viktig at de reiserestriksjonene vi nå har, ikke er mer inngripende i det enn helt nødvendig. Vi har fått mange henvendelser. Det er bl.a. opprettet en Facebook-gruppe som heter «Vi som ønsker våre foreldre fra ikke EU-land på besøk». Det begynner nå å bli veldig lang tid før familiemedlemmer kan få lov til å se hverandre.

Det er derfor vi har tatt opp dette forslaget. Og det er også fordi innreiser som dette er mulige å gjennomføre, med testing både før man reiser og når man ankommer, og da har man også et hjem – et sted der man kan være i karantene. Det er både viktig og riktig at man nå har gode tiltak for å hindre smittespredning, men vi må heller ikke ha tiltak som er strengere enn nødvendig, eller som ikke oppleves som rettferdige når man ser på andre ting som tillates.

Vi har også merket oss at regjeringen mener at for at en person skal få visum til Norge som kjæreste, må man ha vært kjæreste i ni måneder. Jeg vet ikke helt hvor man har akkurat det tallet fra, men vi mener at det er veldig tilfeldig valgt. Når man lager den typen bestemmelser, er det kanskje ikke forholdets varighet man skal se på – det kan som kjent sprekke etter mange år også, det er ingen garanti – men at dette er et reelt kjærlighetsforhold, i stedet for at man setter en slik litt tilfeldig dato.

Vi fremmer et forslag der vi «ber regjeringen åpne for at det kan søkes visum på flere utenriksstasjoner, og at det åpnes for besøksreiser til nær familie, partner eller kjæreste der karantene kan gjennomføres i egnet bolig».

Jeg tar opp det forslaget.

Presidenten: Representanten Karin Andersen har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Eirik Sivertsen (A) [10:36:06]: I mars innførte vi de strengeste tiltakene i Norge siden krigen for å møte pandemien. Vi stengte skoler, barnehager, universiteter, teatre, kinoer, idrett og arbeidsplasser.

Det kom også, naturlig nok og riktig nok, sterke restriksjoner på reise både innad i riket og til og fra riket. De begrensningene som innreiserestriksjonene har medført, har naturlig nok medført et ganske stort engasjement. Restriksjonene har hindret folk i å se sine nære og kjære, og for mange har dette vært opplevd som et utilbørlig og disproportjonalt inngrep i den enkeltes frihet. Og kanskje har behovet vært opplevd som særlig stort i en tid med veldig stor usikkerhet for både samfunnet og den enkelte.

Vi har også sett sterke høringsinnspill, f.eks. fra Facebook-gruppen «Vi som ønsker våre foreldre fra ikke EU-land på besøk», med ca. 1 000 medlemmer, som mener

at det bør åpnes for besøk fra flere familiemedlemmer enn i dag, som besteforeldre og barnebarn. Innreiserestriksjonene rammer jo også kjæresten, samboere og ektefeller som av ulike årsaker faller utenfor regelverket.

Derfor er jeg veldig glad for at en samlet komité i dag har blitt med på forslaget fra Arbeiderpartiet om at «Stortinget ber regjeringen på egnet måte legge til rette for at besøksreiser til Norge til nær familie, partner eller kjæreste kan gjennomføres innenfor rammen av smittevern faglige råd».

Vi i Arbeiderpartiet, og sikkert mange av mine kollegaer fra andre partier i komiteen, har hørt mange hjerteskjærende historier om da landet stengte ned, om familier, kjæresten og ektefeller som ikke fikk se hverandre. Vi har flere ganger etterlyst en løsning fra regjeringen uten at noe har skjedd.

Nå som vi har fått en samlet komité som ber regjeringen legge til rette for at de som venter på å bli gjenforent med sine kjære, får mulighet til det, håper vi også at det kan skje raskt. Det kom løsninger i sommer. Nå må vi bygge videre på de lempelige løsningene, og som saksordføreren var inne på, har det kommet løsninger nylig. Men vi kan ikke undervurdere de negative konsekvensene, også helsemessige konsekvenser, for noen som blir holdt borte fra dem de er glad i.

Så i dag er det en god dag. Innenfor det som er smittevern faglig tilrådelig, forutsetter jeg at regjeringen umiddelbart følger opp dette, slik at ventetiden for de mange som har vært borte fra sine nære og kjære, ikke blir lengre enn nødvendig.

Statsråd Monica Mæland [10:38:50]: Jeg er glad for at komiteen støtter forslaget om å forlenge de midlertidige reglene om innreiserestriksjoner og om nemndmøter i Utlendingsnemnda som ledd i håndteringen av covid-19-pandemien. Jeg vil også takke Stortinget for å behandle saken så raskt.

Jeg vil understreke at selv om det i proposisjonen er foreslått at den midlertidige loven om innreiserestriksjoner skal gjelde til 1. juni neste år, er det ikke sikkert at det er behov for innreiserestriksjoner helt fram til denne dato. Lovforslaget sikrer imidlertid at vi fortsatt kan ha innreiserestriksjoner i den utstrekning det viser seg å være nødvendig.

Regjeringen har veldig stor forståelse for de vanskeligheter disse restriksjonene medfører for både privatpersoner, næringslivet og kulturlivet. Vi har gradvis foretatt oppmykninger siden innreiserestriksjonene ble innført i mars, og regjeringen besluttet i forrige uke å åpne for at en større krets av familiemedlemmer kan besøke slektninger i Norge. Det gjelder bl.a. besteforeldre. Forskriftsendringene kommer på plass i morgen. Dersom smittesituasjonen tilsier det, vil vi fortsette å

åpne for ytterligere grupper. Det er viktig at lempningen skjer gradvis og kontrollert.

Vi har ofret mye for å få smitten under kontroll i Norge, og det er viktig at vi bevarer denne kontrollen. I tillegg til de tiltakene som er iverksatt for å begrense spredningen i Norge, er det viktig å begrense ytterligere overføring av viruset fra utlandet.

Norge deltar i de europeiske samordningsprosessene for endringer i innreiserestriksjonene, både over yttergrensene og for reiser innad i EU- og Schengenområdet. Endringene må ha et solid helsefaglig grunnlag. Oppheving av reiserestriksjoner må skje gradvis og i det tempoet som smittesituasjonen i de ulike landene tillater.

Jeg mener det også er viktig å forlenge de midlertidige reglene om nemndmøter i Utlendingsnemnda. Det bidrar bl.a. til å forhindre at nemndmøter må utsettes som følge av situasjonen.

Utlendingenes rettsikkerhet er viktig. Derfor er det et absolutt krav at det må være ubetenkelig for utlendinger dersom reglene skal benyttes. Hovedregelen vil fortsatt være at nemndmøter skal gjennomføres på ordinær måte.

Presidenten: Det åpnes for replikkordskifte.

Eirik Sivertsen (A) [10:41:18]: Bare et kort spørsmål til statsråden: I dag er det et samlet storting som kommer med en anmodning som særlig legger vekt på «nær familie» og andre nære kjente. Jeg forstår at dette skal skje – også som en forutsetning i vedtaket – innenfor smittevernfarene råd og med de begrensninger som følger av det, men er det mulig for statsråden å si noe om hvordan og i hvilket tidsperspektiv hun ser for seg å følge opp denne anmodningen fra Stortinget i dag?

Statsråd Monica Mæland [10:41:52]: Den gode nyheten er at jeg anser den allerede for fulgt opp. Vi foretar jo jevnlig vurderinger av dette, slik som vi har lovet, og forrige torsdag sendte vi ut pressemelding om at vi kom til å gjøre endringer for besteforeldre og for barn og stebarn, og utvide denne kretsen, slik vi hadde antydning tidligere.

Hele begrunnelsen for innreiserestriksjoner handler om smittevern, og det er også det som begrunner når vi kan åpne opp, og det gjør vi altså kontrollert, og vi gjør det over tid. Denne forskriften kommer på plass i morgen. Så må vi se på hvordan vi kan åpne opp videre, men det er i og for seg nå veldig få grupper som ikke kan komme til Norge. Det handler om turister – de kan ikke komme til Norge – eller folk som ikke har noe ærend, og også søsken, voksne søsken. Så det er nå en veldig begrenset gruppe som ikke kan komme, men vi åpner så fort det er smittevernfarelig forsvarlig.

Karin Andersen (SV) [10:43:05]: Først vil jeg si at jeg er glad for at justisministeren understreker dette med nemndmøtene i UNE, at det skal være ubetenkelig for søkeren, at man har dette på nett.

Men når statsråden sier at nå er det nesten ingen som ikke kan komme til Norge, handler det om et av punktene i forslaget vårt, nemlig muligheten til å søke visum, for det er veldig vanskelig. Når mottak av visum har vært veldig begrenset fordi man har hatt nedstengninger også på utenriksstasjoner, er det vanskelig. Og det er jo ikke sånn at man ikke kan bli smittet fordi om man kommer fra et europeisk land – det er jo mange land i verden som har en mye lavere smitte enn i Norge, men der det kan være vanskelig å komme til en utenriksstasjon. Kan statsråden si litt nå om det jobbes for at det skal åpnes for å kunne søke visum flere steder, sånn at dette ikke blir umulig av den grunn?

Statsråd Monica Mæland [10:44:11]: Det har vært en krevende situasjon knyttet til å søke visum fordi en rekke stasjoner har vært nedstengt, og en rekke søknadssentre – dette er jo outsourcet til eksterne søknadssentre på en rekke steder – har også vært nedstengt. Nå har jeg fått opplyst at vi har 126 søknadssentre i utlandet, og 115 av disse er åpne, så det store flertallet er åpne. Der det ikke er åpent, jobber utenriksstasjonene våre med å bistå slik at man skal få søkt visum. Men når dette fortsatt er et problem, handler det om ulik smittesituasjon i ulike land, og på samme måte som vi i Norge har stengt ned publikumstjenester, gjør de det altså i utlandet. Men dette er Utenriksdepartementet veldig klar over, og utenriksstasjonene skal bidra til å avhjelpe situasjonen hvis man ikke når fram til søknadssentre som er avstengt. Men 115 av 126 er åpne.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 9.

Sak nr. 10 [10:45:30]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Midlertidig lov om unntak fra kommuneloven og IKS-loven (tiltak for å avhjelpe konsekvenser av covid-19) (Innst. 27 L (2020–2021), jf. Prop. 3 L (2020–2021))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 11 [10:45:51]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i midlertidig lov om tilpasninger i introduksjonsloven for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av covid-19 (forlengelse av loven) (Innst. 28 L (2020–2021), jf. Prop. 9 L (2020–2021))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver parti-gruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil 3 replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Olemic Thommessen (H) [10:46:36] (ordfører for saken): Regjeringen har lagt frem forslag om å forlenge varigheten av kapittel 2 i midlertidig lov av 26 mai 2020 nr. 53 om tilpasninger i introduksjonsloven for å avhjelpe problemer som følger av smitteverntiltakene mot covid-19-epidemien.

Dette dreier seg kort og godt om å legge til rette for at opplæringen i norsk, norsk kultur og norske verdier best mulig skal kunne tilpasses og gjennomføres, selv under de omstendighetene som smitteverntiltakene fører med seg.

Komiteens innstilling fremmes av alle partier utenom Fremskrittspartiet, som har egne merknader i saken.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [10:47:30]: Fremskrittspartiet har ikke så veldig mange egne merknader i saken, så jeg tenkte å redegjøre kort for vårt syn her.

Vi kommer til å stemme imot denne saken fordi vi mener at det ikke bør være nødvendig å videreføre disse bestemmelsene, i hvert fall ikke alle, fordi de aller fleste av de ordningene som er omtalt, kan gå som normalt. Vi er redd for at enkelte kommuner kanskje kan nedprioritere å gjennomføre disse tjenestene på en god måte, og det kan ha store konsekvenser for den enkelte innvandrere, som trenger å få god oppfølging og god opplæring i f.eks. norsk og samfunnskunnskap. Det er spesielt §§ 8 og 9 vi er skeptiske til, som kan gi et spillerom for kommunene til kanskje å nedprioritere viktige oppgaver.

Vi har tillit til at de aller fleste vil følge opp dette på en god måte, men vi ser allerede i dag, også uten korona-situasjonen, at enkelte kommuner kanskje tar litt lett på disse tjenestene, som skal gjennomføres så lenge de får pengene fra staten. Så vi kommer til å stemme imot forlengelsen.

Statsråd Guri Melby [10:48:56]: I vår var det ikke mulig for kommuner og deltakere å gjennomføre ordningene i introduksjonsloven som normalt. Både opplæring og introduksjonsprogram ble påvirket. Stortinget vedtok derfor en midlertidig lov med tilpasninger i introduksjonsloven, for å sikre fleksibilitet og ivaretagelse av deltakernes rettigheter i perioder med utbrudd av covid-19.

Nå kan ordningene i introduksjonsloven gjennomføres tilnærmet normalt, men med smitteverntiltak. Det

kan likevel oppstå situasjoner der det er økt smitte, og der det er nødvendig med mer inngripende smitteverntiltak lokalt. Det kan heller ikke utelukkes at det kan bli behov for nasjonale smitteverntiltak som påvirker ordningene. Vi mener derfor at det fortsatt er behov for midlertidige regler som bidrar til at deltakerne i størst mulig grad får ivaretatt sine rettigheter etter introduksjonsloven, samtidig som det gis rom for nødvendige tilpasninger til en situasjon med inngripende smitteverntiltak.

Jeg foreslår derfor å forlenge varigheten av kapittel 2 i den midlertidige loven om tilpasninger i introduksjonsloven fram til 1. juli 2021. Bestemmelsene åpner bare for avvik som er nødvendige på grunn av smitteverntiltak, og en forlengelse endrer ikke dette.

For å gi stabile rammer for kommunene og deltakerne foreslår jeg å forlenge de fleste tilpasningene uten innholdsmessige endringer. Jeg foreslår likevel én endring som gjelder introduksjonsprogram. Kommunene har nå fått erfaring med å tilby program i perioder med restriksjoner. Jeg mener derfor at kommunene ikke lenger skal kunne utsette oppstart av programmet for nye deltakere på grunn av smittesituasjonen. Der det ikke er mulig å gi et tilbud, har kommunene nok fleksibilitet i reglene som gjelder for dem som allerede deltar i programmet.

Kommunene har gjort en god innsats for å ivareta deltakerne i opplæring og introduksjonsprogram i denne vanskelige perioden. Jeg håper og tror at forlengelsen av de midlertidige reglene gir stabile rammer og nok fleksibilitet til at det gode arbeidet kan fortsette.

Presidenten: Flere har ikke har bedt om ordet til sak nr. 11.

Sak nr. 12 [10:51:10]

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Endringer i midlertidig lov om tilpasninger i barnehageloven, opplæringslova og friskolelova for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av covid-19 (forlengelse av loven) (Innst. 31 L (2020–2021), jf. Prop. 8 L (2020–2021))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 13 [10:51:33]

Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i midlertidig lov om unntak fra krav til fysisk møte mv. i foretakslovgivningen for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av covid-19 (Innst. 24 L (2020–2021), jf. Prop. 4 L (2020–2021))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 14 [10:51:53]

Interpellasjon fra representanten Marianne Synnes Emblemsvåg til olje- og energiministeren:

«Alle scenarioer i FN's klimapanels rapport om hva som skal til for å begrense oppvarmingen til 1,5 °C, viser at andelen kjernekraft må økes kraftig. I de mest ekstreme tilfellene må andelen nesten dobles innen 2030 og tredobles innen 2050. Redselen for ulykker ved bruk av uran må ikke stå i veien for thoriumkjernekraft. Norge sitter på noen av de største thoriumforekomstene i verden, ifølge Det internasjonale atomenergibyrået – en CO₂-fri kraftkilde tilsvarende 2300 år med dagens strømforbruk. Fordelene med thoriumkjernekraft er mange. Thoriumkjedereaksjonen kan ikke løpe løpsk og er ikke egnet til fremstilling av atomvåpen, og den gir mindre avfall med kortere nedbrytningstid – 300 år mot uranets millioner av år. I tillegg er den kraftintensiv – 1 kraftverk tilsvarer ca. 1 300 km² bebygget med vindmøller.

Vil statsråden vurdere å la Norge bidra til å utvikle denne miljøvennlige kraftkilden?»

Marianne Synnes Emblemsvåg (H) [10:53:07]:

Denne interpellasjonen var opprinnelig sendt til klima- og miljøminister Rotevatn, men ble videresendt til olje- og energiminister Bru. Det er vel og bra, selv om jeg mener at det er like mye et klima- og miljøspørsmål som et energispørsmål.

Norge har store ambisjoner når det gjelder å bli et grønnere samfunn, og det er bra. Men jeg etterlyser en mer helhetlig diskusjon om hvor veien skal gå. Så like mye som å adressere dette spørsmålet til olje- og energiministeren, skulle jeg gjerne ha sett at alle partier som har det travelt med å legge ned olje- og gassvirksomheten, svarer på: Hvordan skal vi erstatte kraftbehovet i industri- og transportsektoren når olje og gass fases ut?

I 2018 regnet Statnett på hva det vil kreve av kraft å elektrifisere samfunnet. Strømforbruket i Norge ligger på ca. 133 TWh. Denne energiproduksjonen er tilnærmet 100 pst. fornybar vannkraft, med ca. 4 pst. innslag av vindkraft. Men ser vi på totalt energiforbruk, må vi legge til 143 TWh fossil kraft som i dag går til transport, industri, bygg og annen næringsvirksomhet. Det er denne kraften som må erstattes dersom vi skal redusere CO₂-utslippene. Erstatte vi det meste av dagens fossile energibruk med elektrisitet, får vi en økning i kraftforbruket på 30–50 TWh per år. Men dette omfatter ikke deler av industrien og tung- eller langdistansetransport.

Derfor: Skal vi bli fullelektrifiserte med nullutslipp i energisystemet gjennom bruk av hydrogen, må vi legge

til ytterligere 40 TWh. Dersom vi skal produsere hydrogen uten utslipp av CO₂, må vi bruke elektrisitet til å produsere hydrogengass via elektrolyse, men effekt-tapet i omdanningen av elektrisitet til hydrogen kan dessverre være på hele 75 pst.

Bruk av elektrisitet til å lage hydrogen til bruk i industriprosesser eller transport krever altså rundt tre ganger høyere kraftforbruk enn direkte bruk av elektrisitet. Ut fra dette anslår Statnett et økt behov på 80 TWh elektrisk kraft for å fullelektrifisere Norge, inkludert hydrogen som energibærer. Da har man riktignok ikke regnet med NVEs anslag på at samlet strømforbruk vil vokse til 159 TWh i 2040. Da må vi nesten ha 30 TWh til. Det er heller ikke tatt hensyn til eventuelle økte kraftbehov i industrien eller at vi skal kunne produsere så mye hydrogen for å eksportere det, hvis det skal bli det nye industrieventyret.

Men la oss være nøkterne i forhold til elektrifiseringen og se på et scenario med 80 TWh økning. 80 TWh er veldig mye strøm, så mye at de aller største kraftverkene i Norge til sammen produserer under en tredjedel av dette. Det store spørsmålet blir derfor: Hvor skal all denne elektriske kraften komme fra? NVE har anslått at potensialet for oppgradering og utvidelser i norsk vannkraft er rundt 6–8 TWh. Norge var i 2019 netto importør av kraft, for første gang siden 2010, dvs. at vi brukte alt vi produserte. Med det som utgangspunkt mangler vi bare 74 TWh elektrisk kraft for å bli fullelektrifiserte. 42 vindkraftverk er første kvartal 2020 satt i drift, eller ca. 850 vindmøller. Til sammen skal de ha en normalårsproduksjon på 8,2 TWh. I 2019 var vindkraftproduksjonen på 5,5 TWh. Det vil si at vi må bygge minst 6 840 vindmøller for å komme i mål. Når man vet at sju vindmøller er tilstrekkelig til å ødelegge et lokalmiljø, som nå på Haramsøya, er det urealistisk at det økte strømbehovet skal fylles ved hjelp av vindkraft.

Alle scenarioer i FN's klimapanels rapport om hva som skal til for å begrense oppvarmingen til 1,5 grad, viser at andelen kjernekraft må økes kraftig. I de mest ekstreme tilfellene må andelen nesten dobles innen 2030 og tredobles innen 2050. Kjernekraft er ifølge FN's klimapanel en av de få energikildene som kan bidra signifikant til global strømproduksjon uten utslipp av CO₂ og andre klimagasser, i en skala som gjør en forskjell.

Jeg er redd mange forbinder kjernekraft med øst-blokkland og atomulykker. Realiteten er at det per mai 2020 er 451 kjernekraftverk i 31 land, og 126 av disse ligger i Europa. Det er ikke sikkert at det er så mange som er klar over at Sverige har åtte reaktorer, Finland har fire og to nye under bygging, Frankrike har 58 reaktorer og nye under bygging, UK har 15 og bygger nye, Spania, Belgia og Tyskland har syv hver, Sveits har fire, Nederland har én og planlegger nye. Den totale effekten fra disse er

på ca. 3 200 TWh elektrisk kraft. 54 nye kjernekraftverk i 19 land er altså under utvikling. Kina og India satser mest, med henholdsvis elleve og syv nye reaktorer.

Internasjonalt har man altså gjennomført energiregnestykket og konkludert med at kjernekraft er den eneste energikilden som monner. Mange av disse landene er også med på utvikling av nye reaktorer, den såkalte saltsmeltedreaktoren, som er helt trygg med hensyn til nedsmelting og mye mer effektiv enn den tradisjonelle reaktoren. Ikke minst kan den omsette 98 pst. av det radioaktive avfallet til ufarlige forbindelser.

Disse reaktorene er ypperlige til å utnytte thorium som brennstoff. Kostnaden med å bli kvitt det radioaktive avfallet fra våre gamle reaktorer er anslått til 20 mrd. kr. Hvorfor ikke heller bruke det til nyinvesteringer som kan omdanne dette avfallet til kraft? Norge sitter på noen av de største thoriumforekomstene i verden, ifølge Det internasjonale atomenergibyrået – en CO₂-fri kraftkilde tilsvarende ca. 2 300 års kraftproduksjon med dagens strømforbruk, og hvor ett kraftverk på 1 000 megawatt på størrelse med to bolighus gir en energi tilsvarende et areal på 1 300 km² med vindmøller, eller ca. tre ganger Oslos størrelse.

Thorium ble tatt opp som tema i april 2006. Etter en interpellasjonsdebatt ble thorium grundig satt på den politiske dagsordenen, og i 2007 nedsatte Norges forskningsråd thoriumutvalget på oppdrag fra daværende energiminister Odd Roger Enoksen i Stoltenberg II-regjeringen. Thoriumutvalget hadde som mandat å etablere et best mulig faktagrunnlag når det gjelder både mulighet og risiko ved bruk av grunnstoffet til energiproduksjon på lang sikt. Men knapt var rapporten fra utvalget produsert, før nyslått olje- og energiminister Åslaug Haga proklamerte at rapporten ikke ga grunnlag for verken å avvise eller å omfavne thorium som brensel, men at regjeringen uansett ikke hadde planer om å tillate bygging av kjernekraftverk i Norge.

Høyre hadde i 2009–2013 programfestet forskning og utvikling av kjernekraft i Norge, primært med thorium som brennstoff. I Sundvolden-erklæringen sto det i 2013 at regjeringen, bestående av Høyre og Fremskrittspartiet, ville opprette et forskningscenter for miljøvennlig energi for thorium, men fikk dessverre ikke gehør for det i Stortinget. Nok en gang ble ideen om thorium lagt i skuffen.

Miljøorganisasjonene er ikke avvisende, men de mener det vil ta for lang tid, at vi ikke har tid til å vente på å utvikle det. Men utviklingen går rasende fort utenlands. USA skal ha ferdig en helt ny saltsmeltedreaktor om syv år. Selskapet til Bill Gates har fått midler til å utvikle den videre, og de planlegger å investere totalt 3,2 mrd. dollar i ny reaktordesign de neste syv årene. Og Canada gjør det samme.

Mitt spørsmål er derfor: Vil olje- og energiministeren gjøre som resten av verden og vurdere å la Norge bidra til å utvikle denne miljøvennlige kraftkilden?

Statsråd Tina Bru [11:02:13]: Spørsmål om en satsing på thorium i Norge har ved tidligere anledninger blitt håndtert av mitt departement, og det er derfor naturlig at jeg svarer på denne interpellasjonen.

Forskning og teknologiutvikling er nødvendig for å møte lavutslippssamfunnet. Man kan se for seg veldig mange potensielle «game-changere» fremover, enten det er hydrogen, CCS, thorium eller andre teknologier. Virkeligheten her og nå er likevel at vannkraften er ryggraden i vår energiforsyning, og at vindkraft er det billigste rene alternativet.

Spørsmål om å utvikle thoriumkraft i Norge og utvinne thoriumforekomstene vi har her i landet, har vært behandlet politisk flere ganger. Utnyttelse av kjernekraft ble grundig behandlet på 1970-tallet. Bygging av kjernekraft fikk ved behandlingen ingen støtte i Stortinget, og kjernekraft har siden da ikke vært noe reelt alternativ i den norske energiforsyningen. I 2008 kom det såkalte thoriumutvalget med en rapport om thorium i Norge. Utvalget var nedsatt av Norges forskningsråd på oppdrag fra Olje- og energidepartementet. I sin rapport fremholdt utvalget at kunnskapen om thoriumbasert energiproduksjon og geologien i Fensfeltet ikke var solide nok til gi en endelig vurdering av utnyttelse og bruk av thorium i Norge.

Rapporten viser bl.a. til at det gjenstår betydelig forsknings- og utviklingsarbeid før thoriumbasert kjernekraft kan bli en realitet. Rapporten sier videre at thorium til bruk i kjernekraftproduksjon ikke eliminerer problemet med radioaktive restprodukter, men at avfallsproblemene trolig vil være mindre enn med uranbaserte løsninger. Den daværende regjeringen konkluderte derfor med at thoriumutvalgets rapport ikke gir grunnlag for at politikken på kjernekraftområdet skulle endres, og at den ikke gir grunnlag for verken å støtte eller avvise thorium til energiproduksjon på lang sikt.

Norge har potensielle thoriumreserver, men siden det ikke har vært foretatt større, spesifikke undersøkelser av thoriumforekomster i Norge, har man begrenset kunnskap om konsentrasjon og volum av thorium i aktuelle områder. I regjeringens politiske plattform i 2013 ble det uttrykt et mål om å opprette et forskningscenter for miljøvennlig energi for thorium. Det var imidlertid ikke grunnlag for å opprette et slikt senter, bl.a. fordi det ikke var tilstrekkelig interesse fra næringslivet. I RNB i 2017 ble det bevilget 8 mill. kr til kartlegging av mineralforekomster i Fensfeltet over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett. Støtten gikk til to kjerne-

hullsboringer for å undersøke omfanget av grunnstoffene niob, thorium og sjeldne jordartsmetaller, REE.

Tilgangen på niob og sjeldne jordarter er klassifisert som kritisk for industrien. Resultatene presentert av NGU, Norges geologiske undersøkelse, i februar 2019 viste at bergarten som inneholder sjeldne jordartsmetaller, kan følges helt til bunns i begge borehullene, men at innholdet varierer. Innholdet av thorium i disse prøvene var lavt.

En utvinning av de norske thoriumressursene er derfor ikke rett frem. Thoriumforekomstene i Norge er økonomisk og teknisk utfordrende å utvinne. En reaktor som kommersielt kan bruke thorium som brensel, vil ligge mange år frem i tid, og det finnes i dag kilder til thorium i andre land som er både billigere og lettere tilgjengelig. Jeg mener de utredningene og vurderingene jeg her har vist til, tilsier at vi ikke bør prioritere en satsing på thorium i Norge nå.

Jeg deler derimot representantens ønske om at vi må nå de klimamålene vi har satt oss i Parisavtalen. For å møte klimautfordringene på energiområdet bør forskningsinnsatsen i Norge konsentreres om områder der vi har et aktivt næringsliv og gode kunnskapsmessige forutsetninger. Vi bør derfor heller konsentrere og styrke innsatsen innenfor fornybar energi som havvind og vannkraft, energieffektivisering, karbonfangst og -lagring, hydrogen og elektrifisering, enn å satse på thoriumbasert kjernekraft.

Marianne Synnes Emblemsvåg (H) [11:06:33]: Cluet her når det gjelder bruk av thorium, er reaktortype. Saltsmeltereaktorer forbrenner til og med 100 pst. og gir bare 2 pst. av avfallet som radiumaktivitet, så jeg følger ikke helt konklusjonen fra statsråden.

Det jeg er livende redd for, er at vi skal gå i samme felle som Tyskland. Vi bygger kraftlinjer til kontinentet for at vår regulerbare vannkraft skal bidra med viktig fleksibilitet i perioder der behovet for regulerbar kraft er stort i landene vi er knyttet til, for å redusere behovet for fossil kraftproduksjon i land vi handler med. Som statsråden selv sier i sitt svar til Bjørnar Moxnes i februar, produserer kullkraft og kjernekraft jevnt og trutt, mens sol- og vindkraft er uregulerbare, for vindmøller produserer kraft bare 43 pst. av tiden, mens solkraft selvfølgelig er avhengig av sollys.

Hvis statsråden mener vi skal bidra med vår vannkraft til å redde Tyskland fra sin egen «Energiewende», storsatsingen på vindmøller som har destabilisert hele den tyske energitilførselen, er jeg svært nysgjerrig på hvor vi skal ta kraften ifra, ettersom vi selv har et veldig stort behov for elektrisk kraft framover.

Angela Merkel har bestemt seg for kutte i kjernekraften, men det er store diskusjoner om konsekvensen

av å miste denne basisstrømmen. Vindmøller er tenkt å løse mye av elektrisitetsbehovet, men det er ingen stabil kraftkilde. Selv med sine 28 000 vindmøller var deler av Tyskland i flere dager uten elektrisk produksjon i 2019, mens det andre dager var stor overproduksjon. Det er anslått at Tyskland vil mangle 5,5 GW i 2021 ved nedstengning av kjernekraftverkene, tilsvarende strøm til over 13 millioner mennesker. Og det er før en begynner å redusere kullkraften.

Analyser fra i år anslår dessuten at Tysklands utfasing av kjernekraften til fordel for kull vil koste 1 100 nye menneskeliv hvert år, som et resultat av luftforurensning. Tysklands riksrevisjon omtaler «die Energiewende» på denne måten: Skiftet til fornybar energi har kostet Tyskland minst 160 mrd. euro de siste fem årene. Resultatet er ekstremt disproporsjonalt med innsatsen, kun 27 pst. av strømmen kommer fra fornybar, og CO₂-utslippene står på stedet hvil av den enkle grunn at naturgassforbruket har økt, mens kjernekraften er redusert. Å nå 80 pst. fornybarandel innen 2050 er anslått å koste svimlende 2 000–3 400 mrd. euro, avhengig av hvilket scenario som velges. To-fire oljefond!

Statsråden sier at vind er billigere enn kjernekraft. Da tenker jeg at det regnestykket vil jeg svært gjerne se, jeg vil gjerne at vi ikke går i samme felle som Tyskland, og jeg vil gjerne ha svar på hvor vi skal ta all kraften fra til hydrogenproduksjon og det vi trenger for å elektrifisere.

Statsråd Tina Bru [11:09:58]: Først og fremst har jeg lyst til å takke representanten Synnes Emblemsvåg for å ha reist et – tross alt – veldig viktig spørsmål: Hvordan kan vi utnytte norske naturressurser til verdiskaping som også bidrar til å håndtere klimaendringene?

Men det må en omfattende satsing til om man skal løfte thorium som en ny kilde for atomkraft. Det vil være svært kostbart og vil også konkurrere med andre satsinger vi har i Norge, som f.eks. innenfor hydrogen, havvind eller utvinning av havbunnsmineraler.

Norge har som kjent betydelig kraftoverskudd fra elektrisitetsproduksjon i et normalår. En norsk satsing på thorium gir derfor økonomisk mening bare dersom det er tilstrekkelig betalingsvilje i andre land for elektrisitet fra thorium.

Jeg opplever at det nå er lite politisk etterspørsel etter en slik satsing i den vestlige verden. Tvert imot er bevegelsene mot atomkraft sterke, og flere land vil legge ned sin atomkraftverk, som f.eks. Sverige, Japan og Tyskland. Den norske energibransjen har heller ikke omfavnet thorium som en teknologi og løsning de vil jobbe med fremover.

Sammen med Norges forskningsråd har Olje- og energidepartementet gjennomført en vurdering av ulike alternative tiltak for å fremme thorium, inklusiv opp-

rettelsen av et eget forskningsprogram og et eget FME, forskingssenter for miljøvennlig energi, for thorium. Ingen av disse tiltakene ble vurdert som hensiktsmessige på grunn av liten interesse fra næringslivet her i Norge. For øvrig har Institutt for energiteknikk, som er det toneangivende norske forskningsmiljøet for nukleær forskning, nå lagt ned sine forskningsreaktorer i Halden og på Kjeller. Men skulle det vise seg at det blir et internasjonalt marked for thorium, kan vi eventuelt investere i utvinning av thorium for salg på et senere tidspunkt.

Avslutningsvis vil jeg si at Norge har begrensede ressurser til å investere i nye energiformer. Selv om kjernekraft basert på thorium kan vise seg fornuftig på lang sikt, mener jeg det for Norge er mest hensiktsmessig å satse på de områdene der vi allerede har naturlige fortrinn, og der vi allerede har betydelig kompetanse. Gode eksempler på hvor denne regjeringen har vist vilje til slik satsing, er selvfølgelig vannkraften vår, havvind, hydrogen og karbonfangst og -lagring.

Marianne Synnes Emblemsvåg (H) [11:12:22]: Jeg blir kontaktet daglig av fagfolk som sier at dette er økonomisk drivverdig, og at dette bør vi satse på. Du sier at Japan vil legge ned. Japan er en av de fremste til å utvikle nye reaktorer. Det skjer utrolig mye, som jeg sa i mitt første innlegg.

Du nevnte selv at vi skal satse på hydrogengass, og da har jeg noen spørsmål. Ja, hydrogengass er utpekt av mange som et potensielt viktig satsingsområde for Norge, og isolert sett er det en interessant energibærer, men få snakker om kostnadene ved å framstille hydrogengass. Å basere seg på vindkraft eller vannkraft som energikilde i framstillingen er lite fornuftig. Vannkraft kan selvfølgelig fungere, men å bruke en fornybar energikilde som vann til dette formålet, er både lite effektivt og dyrt. Vi taper 75 pst. Dessuten trenger vi vannkraften til andre formål. Vindkraft er altfor lite effektivt og vil i beste fall regnes som hobbyproduksjon i denne sammenhengen.

I dag produserer vi ca. 225 000 tonn hydrogengass, hovedsakelig grå, framstilt fra naturgass. For å lage grønn hydrogengass ved hjelp av elektrolyse trenger man ca. 52 MWh elektrisitet per tonn hydrogengass. Elektrolysen vil altså kreve 11 TWh elektrisk kraft. I et normalår produserer Norge ca. 5,5 TWh vindkraft og 134 TWh vannkraft. For å gjøre dagens produksjon av hydrogengass grønn må vi altså ha dobbelt så mange vindmøller som i dag dedikert til hydrogenproduksjon, eller avse 11 pst. av vannkraftproduksjonen, og da bare for å erstatte dagens produksjon, ikke for å eksportere eller bruke den til andre ting.

Det synes å være flertall på Stortinget for å satse på et nytt industrieventyr innen hydrogen, og at man samti-

dig skal satse på karbonfangst. Mitt spørsmål er da om man tenker å fortsette å produsere hydrogen fra naturgass og fange CO₂ fra denne produksjonen for å gjøre den miljøvennlig. I så fall vil ikke det være forenlig med en avvikling av olje- og gassutvinning, for da vil vi jo trenge naturgass. Dersom man derimot tenker at dette nye industrieventyret skal baseres på elektrisk kraft, vil jeg gjerne vite hvor den kraften skal komme fra.

Da sier jeg igjen: Department of Energy i USA anslår at et kjernekraftverk med 1 GWh effekt vil produsere ca. 200 000 tonn hydrogengass per år som biprodukt, eller hele vår produksjon av hydrogengass. USA og Frankrike satser stort på nettopp det. Det er vanskelig å se at Norges framtidige produksjon av hydrogengass kan bli konkurransedyktig med mindre vi samtidig investerer i kjernekraft – for det er nettopp det som gjøres internasjonalt.

Presidenten: Presidenten vil bare minne representanten Synnes Emblemsvåg om at talen skal rettes via presidenten, slik at statsråden ikke skal tiltales «du», men «statsråd».

Marianne Synnes Emblemsvåg (H) [11:15:23]: Det la jeg ikke merke til. Jeg beklager.

Presidenten: Det er helt i orden, men presidenten bør påtale det.

Marianne Synnes Emblemsvåg (H) [11:15:28]: En blir litt engasjert!

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 14, og debatten er omme.

Sak nr. 15 [11:15:36]

Interpellasjon fra representanten Siv Mossleth til klima- og miljøministeren:

«Nordlandsforskning har studert hvordan ulike kunnskapssystemer møtes, inkluderes og påvirker hverandre i den desentraliserte forvaltningen av rovdyr. Forskningen viser at lokal/erfaringsbasert kunnskap fra reindriften er viktig for rovviltnevndene for å fatte vedtak. Erfaringsbasert kunnskap som kommer frem i møtene, er viktig for politikernes kontekstforståelse, og forståelse av hva en slik drift innebærer, samt samspillet mellom dyr, folk og landskapet. På tross av god medvirkning i nemnda forsvinner denne kunnskapen og blir ugyldiggjort når den treffer et annet forvaltningsnivå (nasjonalt). Kunnskapen fra lokalt nivå (reflektert i nemndsmøtene, høringsinnspill, revidert plan) blir usynliggjort i beslutninger nasjonalt. Dette fører til at nemndas

plan blir overprøvd av staten og dermed ikke testet ut lokalt.

Vil statsråden bidra til at nemndenes forvaltningsplaner ikke overprøves?»

Siv Mossleth (Sp) [11:16:58]: Er det rett å ha 79 pst. av reinens kalvingsområde i prioriterte rovviltområder i Nordland? Er det klokt? Hva vil statsråd Rotevatn svare på de to spørsmålene?

Mitt klare svar er nei. Dette er en katastrofe for alt annet enn rovviltets matforsyning. I Fylkesmannens forslag til ny forvaltningsplan var faktisk 79 pst. av kalvingslandet lagt ut til rovviltområder. Det var en av grunnene til at rovviltneemnda i Nordland i 2017 måtte gjøre endringer i forslaget til ny forvaltningsplan. Rovviltneemnda vedtok også at forvaltningsplanen med nye alternativer for bjørnesoner ikke kunne tas stilling til uten at det forelå en konsekvensutredning som belyste næringsutøvelse og andre samfunnsinteresser, sett i sammenheng med bestandsmålene og konsekvenser av annet rovvilt – jerv, gaupe og ørn. I tillegg måtte det foreligge en vurdering av forslagene i forhold til statens folkerettslige forpliktelser overfor den samiske reindriften. Dette er ikke gjennomført, så kunnskapsgrunnlaget er fortsatt for dårlig når det gjelder alt annet enn det rent rovviltfaglige.

Forskningsprosjektet «Beiteressurs, rovdyr og lokal-samfunn» ble gjennomført i perioden mars 2017–februar 2020 av Ruralis, NIBIO, Nordlandsforskning, NTNU og Umeå universitet. Et viktig funn er hvordan erfaringsbasert kunnskap blir gjort ugyldig. Jeg vil sitere et kort utdrag fra rapporten:

«Rovviltneemnda i Nordland har gjennom prosessen med revisjon av forvaltningsplanen utfordret prinsippet om sonering ved å ikke rett fram akseptere myndighetens forslag til soner. De har i stedet vektlagt lokale erfaringer og kunnskap når de har tatt beslutninger om sonering i Nordland. I flere runder har rovviltneemnda i Nordland blitt sterkt anmodet til å revurdere sin beslutning på dette området, og nå har nasjonale myndigheter hentet inn planen for selv å beslutte hvordan soneringen i Nordland skal se ut. Et sentralt funn i denne prosessen er at den erfaringsbaserte kunnskapen reindriften besitter, reduseres og blir ugyldiggjort i rovviltforvaltningen på nasjonalt nivå.»

Norge har ansvar for en bærekraftig forvaltning av store rovdyr. Bernkonvensjonen og konvensjonen om biologisk mangfold er signert. Naturmangfoldloven forplikter til bevaring av rovvilt. Samtidig fastslår både Bernkonvensjonen og naturmangfoldloven at det skal være mulig å ta ut rovvilt for å unngå at de dreper husdyr og tamrein. Norge har også signert ILO-konvensjon

nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater. Dette er særlig relevant for den samiske reindriften. Videre har Norge forpliktet seg både til Den europeiske landskapskonvensjonen, som omhandler lokal medvirkning i politikk og beslutninger i egne landskap, og til Den europeiske konvensjon om beskyttelse av dyr som holdes for landbruksformål.

Både i Norge og i Europa ser vi en sterk økning i antall rovdyr, og det gir store utfordringer. Rovviltforlikene fra 2004 og 2011 innebærer en todelt målsetting om å sikre bærekraftige rovdyrbestander og samtidig opprettholde aktive og levedyktige beitenæringer. Likevel er konfliktnivået høyt. En av grunnene til det er oppfatningen i denne regjeringa om at rovvilt er hovedmålet i den todelte målsettingen. Dette øker presset på gjenværende bønder og utmarksbrukere fordi beitebruk automatisk blir et underordnet mål.

Bare 3 pst. av landet vårt er dyrka mark, i Nordland bare 1,4 pst. Utmarksbeite har derfor alltid vært viktig og i konflikt med jerv, gaupe, bjørn, ulv og kongeørn. Forvaltningsområdene for gaupe, jerv, bjørn og ulv utgjør om lag 55 pst. av Norges landareal, omfatter 53 pst. av dem som driver aktivt landbruk, og 50 pst. av arealet som benyttes av samisk reindrift på landsbasis.

Tidlig nedsanking og inngjerding av sau har positive effekter på tapstallene, men nedgangen i tapstall skyldes hovedsakelig avvikling av utmarksbasert beitebruk i rovviltområdene. En betydelig andel av tap av beitedyr grunnet rovvilt skjer nå innenfor beiteprioriterte områder tilgrenset forvaltningsområdene for rovvilt. Majoriteten av rovdyrdrepte sauer og rein blir funnet 30–50 km utenfor rovdyrsonene, der dyra ennå skal kunne beite fritt.

Reindriften i Nordland har svært store tap til rovdyr, og summen av de ulike rovdyrartene gjør at reindriften handlingsrom er sterkt påvirket. Reindriften erfarer at tap og skader til ørn er i kraftig økning, og økt kunnskap om betydningen av ørn er viktig å få fram.

Den kulturelle betydningen av reindriften er viktig, men nå oppleves situasjonen som veldig vanskelig. Eksempelvis sier Mats Pavall, en av de unge reieneierne i Duokta, til NRK at han ikke kan fortsette med rein. Slutten Mats, forsvinner håpet for reindriften i Duokta. Hva skal rovviltet spise da? Selvfølgelig er det flere utfordringer i reinbeitedistriktene, men Mats Pavall er tydelig på at det er rovviltet som er den største belastningen de har. Ørn, jerv og gaupe dreper både reinen og håpet om en framtid i en viktig og tradisjonsrik næring. Og det er ikke bare enkeltreineiere som varsler. Både Fylkesmannen i Nordland og Norske Samers Riksforbund, NSR, varsler reindriften død i fylket om ikke rovvilttrykket lettes.

Alt dette må balanseres i en forvaltningsplan for rovvilt. Vi kan ikke ha en forvaltningsplan for rovvilt

som legger 79 pst. av reinens kalvingsområde inne i rovviltsonene.

Sauebønder som fortsatt har sauene på utmarksbeite i beiteprioriterte områder, har gjennomført en rekke avbøtende tiltak, men dette kan ikke hindre rovdyanngrep. De fleste deltar i organisert beitebruk med beitelag og samarbeid om tilsyn og gjeting. Innmarksbeite, som ofte dras opp som et alternativ, fungerer dårlig for de fleste. Det gir redusert tilvekst, dårligere ull og sykdomsproblematikk. Det er en markant økning i medisinerbruk og vaksinerings på grunn av økt omfang av innvollsparasitter. Fôrproduksjonen er redusert, da mye av arealet brukes til beite, med behov for mer innkjøpt fôr. Økte utgifter og økt arbeidsinnsats, dårligere økonomi og mindre eller ingen fritid, samt mindre tid til andre arbeidsoppgaver på gården er resultatet.

Så når en forvaltningsplan skal vedtas, kan vi ikke bare vekte rovviltfaglige faktorer, vi må også se på beitebrukernes livsvilkår og deres interesser. Da kan man få en reell, balansert, todelt målsetting.

Jeg har lyst til å komme med noen eksempler fra Voengelh-Njaarke reinbeitedistrikt. Statistikken derfra viser at simlene har mellom 93 og 98 pst. drektighet, men kalveprosenten er mellom 26 og 34 pst. etter tap. Statistikk viser at mellom 93 og 98 pst. av årsakene til tap er rovvilt. Disse tallene er hentet fra Ressursregnskap for reindriftsnæringen for årene 2002–2019. I gjennomsnitt øker kalvetapet med 12 kalver i året, i alt 23 rein i året, og slakteuttaket reduseres med 14 rein i året. Tapene øker, og reieneierne får erstattet mindre enn halvparten av det reelle tapet. Aktiviteten fra jerv og gaupe samsvarer med tapet av rein. I tillegg er det tap til bjørn og ørn som ikke er tatt med i statistikken.

Alt dette betyr at dersom rovviltnemnda i Nordland ikke tar grep for å balansere den todelte målsettingen, vil forvaltningsplanen være et rent strategidokument for hvordan man kan utvikle beitenæringene i Nordland. Reindriften har ikke mange år igjen slik situasjonen er i dag, og vi har mistet altfor mange sauebønder som kjøper seg ut, som gir opp, og som ikke kan fortsette etter et generasjonsskifte.

Statsråd Sveinung Rotevatn [11:27:12]: Stortinget har gjennom rovviltforlika bestemt at vi skal ha ei todelt målsetjing i rovviltforvaltninga. Vi skal ha rovvilt i Noreg, samtidig som vi skal ha ei aktiv beitenæring i utmarka, med husdyr som både sau, storfe og tamrein. Det er difor nødvendig at forvaltninga har god kunnskap både om rovdya og deira åtferd, om predasjon og arealbruk og om dei ulike beitenæringane våre. Det er gjennomført svært mykje god vitskapeleg forskning i Skandinavia, både om rovviltet og om kva for påverknad rovviltet har på både folk og fe.

Rovviltforvaltninga har gjennom sitt daglege virke og forskning fått god innsikt i husdyrnæringa og tamreinnæringa, både om korleis verksemdene vert drivne, og om kva for effektar rovdya kan ha på næringa. Det er f.eks. gjennomført store forskingsprosjekt der relevante forskingsinstitusjonar har sett på kva som er årsaka til tap av dyr på beite, og kva rolle rovviltet har for desse næringane og tapa. Kort sagt: Det er ganske lite vi har meir kunnskap om i miljøforvaltninga enn nettopp rovvilt og korleis dei oppfører seg, og korleis det påverkar dei viktige beitenæringane våre.

Samtidig er erfaringsbasert kunnskap ein veldig viktig del av rovviltforvaltninga. Den typen kunnskap er gjerne utgangspunktet for både vitskapeleg forskning, skadedokumentasjon og registrering av rovviltbestandane. For eksempel er det erfaringar i reindrifta som er utgangspunktet for at vi ønskjer eit forskingsprosjekt på kongeørn og havørn i Troms. Det er også slik at erfaringane frå reindrifta, med innmelding av det ein finn av kadaver, og det ein gjer av rovviltobservasjonar, er sentralt i det arbeidet Statens naturoppsyn gjer med både skadedokumentasjon og bestandsregistrering. På den måten vert også erfaringsbasert kunnskap teken i bruk i forvaltninga, og dei erfaringane og innmeldingane beitenæringane gjer, er ein viktig del av kunnskapsgrunnlaget.

Rovviltforvaltninga er organisert slik at Klima- og miljødepartementet har det overordna ansvaret med å setje Stortingets vedtekne rovviltpolitikk ut i livet.

Vidare har vi åtte rovviltregionar, med kvar si rovviltnemnd. Desse nemndene har ei sentral rolle med å setje i verk vedteken rovviltpolitikk regionalt, bl.a. ved å utarbeide ein forvaltningsplan for rovvilt i sin region. Eit sentralt element i rovviltforvaltninga er geografisk differensiering, dvs. at ein på best mogeleg vis klarer å skilje rovvilt og beitedyr i rom og tid.

Skal vi klare å nå bestandsmåla for dei fire store rovdya i rovviltprioriterte område, både nasjonalt og regionalt, samtidig som vi legg til rette for føreseielege rammer for beitenæringa og lågast moglege tap, er det heilt essensielt at forvaltningsplanane legg god geografisk differensiering til grunn. Viss ikkje vil det vere svært krevjande å nå den todelte målsetjinga. Dette er utfordrande fordi ein skal vareta dei økologiske og biologiske behova til rovdya, samtidig som ein legg til rette for gode leveområde for tamreinnæringa og gode beiteområde for husdyrnæringa.

Representanten Mossleth spør om eg vil bidra til at forvaltningsplanar ikkje vert overprøvde. Til det vil eg svare at eg vil bidra til at forvaltningsplanane er i samsvar med Stortingets vedtekne nasjonale rovviltpolitikk.

Klima- og miljødepartementet har over mange år lagt vekt på at det er nemndene sjølve som bør endre

planar som ikkje er i samsvar med nasjonal politikk. Det er eit veldig viktig utgangspunkt. Dersom dei statlege rovviltneemndene i slike tilfelle ikkje endrar planane, meiner eg det er riktig og nødvendig at Klima- og miljødepartementet hentar inn ein forvaltningsplan med sikte på å gjennomføre nødvendige endringar for å varetta Stortingets vedtekte politikk.

Så hevdar representanten Mossleth at kunnskap som vert vektlagd av rovviltneemnda, ikkje får same gjennomslag høgre opp i systemet, og at dette gjeld særleg kunnskap knytt til tamreinnæringa. Eg vil gjere Stortinget merksam på at vi nyttar solid fagkompetanse frå fylkesmennene, og at vi har god kontakt med tamreinnæringa og Sametinget, både gjennom dialogmøte, gjennom konsultasjonar og ved oppfølging av reindriftsavtalen.

I samband med handsaminga av forvaltningsplanen for rovviltregion 7, altså Nordland, i departementet, er det bl.a. gjennomført møte med tamreinnæringa i fylket, og vi skal no gjennomføre konsultasjonar om planen med både Sametinget og Norske Reindriftsamers Landsforbund. Men som i andre planar må det gjerast prioriteringar, og i ein slik plan vil ulike interesser stå mot kvarandre. Det vil truleg ikkje vere mogleg å kome alle interesser fullt ut til møtes. Det ligg ei ibuande spenning i den todelte målsetjinga, som er vedteken av Stortinget, og det vert reflektert i slike prosessar. Det medfører at vi er nøydde til å finne gode kompromissom, så langt råd er, varetak dei ulike interessene. Det er ikkje det same som å seie at kunnskapen vert ugyldiggjord, men det er å få ein plan i samsvar med Stortingets vedtekte politikk.

Til slutt vil eg understreke at det er ein gjeldande forvaltningsplan i Nordland. At representanten Mossleth hevdar at overprøvinga gjer at planen til nemnda ikkje vert testa ut lokalt, er difor ein påstand som ikkje gjev noka meining. Planen er testa ut lokalt gjennom mange år, og erfaringa er at han ikkje gjev føreseielege rammer for å varetta verken rovviltbestandane eller beitenæringane i regionen. Og det verkar det som – får eg leggje til til slutt – representanten Mossleth eigentleg er einig i, i og med at ho brukte så store delar av innlegget sitt på å kome med ein ganske skarp kritikk av den planen som er vedteken lokalt.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Siv Mossleth (Sp) [11:34:04]: Forvaltningsplanen for rovvilt i Nordland er ikke testet ut på skikkelig vis. Dette er ikke mine ord. Det er det som står i rapporten som Ruralis har laget, der Nordlandsforskning har vært en del av forskningsprosjektet – «Beiteressurs, rovdyr

og lokalsamfunn». Det var deres ord som ble brukt, og det kan leses i rapporten.

Det statsråd Rotevatn sier, underbygger mye av det jeg prøver å forklare. Ministeren sier at den rovviltfaglige kunnskapen er veldig god, og det stemmer, det er jeg helt enig i. Men det er jo det som er problemstillingen – at den rovviltfaglige kunnskapen vektet veldig høyt, mens det andre kunnskapsgrunnlaget ikke blir vektet. Vi vekter eksempelvis bjørnefaglige vurderinger når bjørnesonene skal legges, men det som rovviltneemnda ba om, blir ikke tatt hensyn til, altså en konsekvensanalyse som belyser næringsutøvelse og andre samfunnsinteresser sett i sammenheng med bestandsmålene, og konsekvensene av annet rovvilt, som jerv, gaupe og ørn. Det er ikke forelagt en vurdering av forslagene med tanke på statens folkerettslige forpliktelser overfor den samiske reindriften. Det skulle ha vært konsekvensutredning av næringsutøvelse av enhver karakter, andre samfunnsinteresser, bosetting og livskvalitet, jaktinteresser, forholdet til lokalsamfunn, reduserte tap på husdyr og redusert konfliktgrunnlag mellom mennesker og rovdyr. Den kunnskapen finnes ikke på samme måte som den rovviltfaglige kunnskapen.

Det skandinaviske bjørneprosjektet peker på to andre områder i Nordland, indre Salten og indre Sør-Helgeland. Begge steder er svært viktige beiter for både rein og sau, og det er veldig konfliktfullt. Det vil trolig ta veldig lang tid å oppnå bestandsmålet for bjørn i Nordland, men ulemper for beitenæringen vil oppstå raskt og øke i takt med økt bestand. Vi er en utkant av den svenske bjørnebestanden, og jeg mener konklusjonen må være at bestandsmålet for bjørn i Nordland fjernes.

Helt til slutt: Det er faktisk veldig sterk byrdefordeling i Nordland. Ti jerveynglinger og ti gaupeynglinger er fordelt på 1 500 rein på vinterbeite. Det er altfor mye.

Statsråd Sveinung Rotevatn [11:37:26]: Eg vil minne om det eg faktisk sa i innlegget mitt. Eg sa ikkje at vi berre har god kunnskap om det rovviltfaglege. Vi har også gjennom mange år fått veldig god kunnskap om korleis rovviltet påverkar både tamreinnæringa og andre beitenæringar. Kunnskapen er dels erfaringsbasert og basert på god dialog med næringane, og han er basert på vitskapeleg tung forskning. Eg trur ikkje det er nokon plass i verda ein har så djup kunnskap om rovvilt og korleis det påverkar folk og fe, som det vi har her i Skandinavia generelt og i Noreg spesielt. Dette brukar vi store ressursar på – både på vitskapeleg forskning, dialog og kunnskapsinnhenting blant utøvarar der ute – nettopp for å ta i vare den erfaringsbaserte kunnskapen.

Eg er sjølvsagt alltid for meir kunnskap. Det er grunnen til at vi er i ferd med å hente inn meir kunnskap på

nokre av dei områda som representanten Mossleth peikar på, der vi treng endå meir kunnskap. For eksempel gjeld det situasjonen med havørn og kongeørn og deira påverknad på tamrein. Vi set no i gang eit forskingsprosjekt nettopp med det siktemålet. Det vil eg tru at Senterpartiet og representanten Mossleth er glade for at vi gjer.

Elles vil eg i den samanhengen seie, med litt referanse til representanten Mossleth's første innlegg, at bestanden av kongeørn i Noreg er veldig stabil. Bestanden ligg om lag midt i det intervallet som Stortinget har vedteke som bestandsmål for kongeørn. Så kan ein sjølv sagt vere ueinig i bestandsmålet. Det har eg eigentleg ikkje oppfatta at Senterpartiet er. Dei stod iallfall som ein del av rovviltforliket, der bestandsmålet vart slått fast. I motsett fall er det ei melding om å forlate det rovviltforliket. Det håpar eg at Senterpartiet ikkje meiner.

Men eg registrerer at representanten Mossleth, slik det kjem fram, er djupt ueinig i den regionale planen. Ho er svært kritisk til både bestandsmålet i Nordland og områda som er valde ut. Det er vanskeleg å tolke det ho seier på annan måte. Det er heilt ok. Men då synest eg det er litt rart at ein også er så kritisk til at vi nettopp har henta inn ein plan for å revidere han. Ein kan på ein måte ikkje meine begge delar samtidig.

Elles er Senterpartiet og representanten Mossleth veldig opptekne av at vi skal ta politisk ansvar for rovviltpolitikken. Det var ein av grunnane til at Stortinget stemte ned regjeringa sitt forslag om å ha ei uavhengig rovviltklagenemnd. Det synest eg var ei dårleg avgjerd, men eg tek ho sjølv sagt til etterretning. Då var argumentasjonen at vi må ta politisk ansvar, ta politisk styring. Det er nettopp det vi gjer. Vi tek politisk ansvar og politisk styring for å følgje opp Stortingets vedtekte rovviltpolitikk både i region 7 og i resten av landet. Det vil eg tru at representanten eigentleg er einig i at ein bør gjere. Det er iallfall vanskeleg å tolke ho på nokon annan måte.

Siv Mossleth (Sp) [11:40:41]: Ministerens innlegg underbygger hele tida at rovviltet får lov til å være hovedmålet i den todelte målsettingen.

Hvis en skal være litt konkret på hva overordnet myndighet er misfornøyd med i den forvaltningsplanen som gjelder, er det at det ikke er lagt inn noen ny bjørnesone. Den gamle bjørnesona er beholdt inntil videre, og rovviltfaglig mener overordnet myndighet at den sona som ligger i dag, er for dårlig for det bjørnefaglige. Men de foreslåtte sonene er særdeles uegnet for beitenæringsdel. Det er et av momentene som det er konflikt om når det gjelder foreliggende forvaltningsplan, og mer kunnskap er ikke innhentet på skikkelig vis.

Et annet av ankepunktene er at det er avsatt for lite areal til jervevnglinger. Når det gjelder jervevnglinger,

har vi ligget i overkant i Nordland over mange år, og vi har faktisk ment at det var nok å ha det arealet med tanke på hvor vanskelig det er å ta ut jerv utenfor ynglingsområdet og jervesona. Vi ønsker også å kunne ta ut enkelte jerv innenfor jervesona, for vi har veldig mye jerv i området, så det er en stor plage for reindriften og for sauene. Reinen blir også veldig forstyrret av jerven. Den er ikke noen spesielt god jeger, men den uroer, i tillegg til det den tar.

Så inneholder denne forvaltningsplanen en byrdefordeling på gaupe, og det har jeg ikke hørt at overordnet myndighet har sagt noe negativt om, eller stilt seg tvilende til. Det er faktisk det som er mest annerledes enn retningslinjene om sonefordeling. Grunnen til at vi har gjort det sånn, er at arbeidsutvalget ønsket å prøve det ut, for gaupeområdene er i veldig stor grad sammenfallende med de store beiteområdene og kalvingslandet. Vi ønsket å fordele byrdene, men med den begrensningen at det måtte være lov å ta ut gaupe før bestandsmålene var oppnådd, for å kunne ha en byrdefordeling. Det har ikke vært fulgt, vi har ikke fått tatt ut gaupe.

Statsråd Sveinung Rotevatn [11:44:03]: Representanten seier at ho tolkar innlegga mine som at rovvilt er hovudmålet i politikken regjeringa fører. Eg kan ikkje sjå at det er grunnlag for å gjere det, tvert imot tek vi i vare den todelte målsetjinga, som seier at vi både skal ha levedyktige rovviltbestandar i Noreg, slik Stortinget med overveldande fleirtal har bedt oss om å sørgje for, og med det tilslutning til Bernkonvensjonen, vedtaking av naturmangfaldlova, inngåing av rovviltforliket m.m. Det inkluderer partiet til representanten Mossleth.

Samtidig skal vi ta i vare at vi har livskraftige beitenæringer. Den ballansen skal eg ikkje seie alltid er enkel å finne, det er heilt innebygde konfliktar som ein aldri vil kome hundre prosent vekk ifrå. Men ein må klare å minimere han, få konflikten så liten ein klarer og føre ein balansert politikk. Det meiner eg at regjeringa gjer.

Det er eigentleg ganske enkelt berre å peike på f.eks. det representanten Mossleth har nemnt fleire gonger, nemleg situasjonen for bjørnebestanden. Stortinget her vedteke eit bestandsmål for bjørn, vi ligg langt under det bestandsmålet i dag, og det vil ta lang tid å kome opp. Likevel gjev vi fellingsløyve på bjørn. Det har vi gjort fleire gonger i sommar, grunngeve omsynet til nettopp beitenæringsdel. Dersom rovvilt var det einaste vi tok omsyn til i forvaltninga, hadde ein sjølv sagt aldri gjeve eit fellingsløyve, for vi er ikkje komne opp til bestandsmålet Stortinget har vedteke. Men vi gjer det likevel, for dette er krevjande vurderingar der ein heile tida må sjå an den konkrete situasjonen. Og det er ofte vi vel å gje løyve til å felle rovdyr, nettopp grunngeve med at det er ein trussel mot beitenæringsdel, at trykket er for stort, sjølv

om ein ut frå ei isolert rovviltfagleg vurdering ville tilseie at ein ikkje gjorde det.

Det eg derimot veldig sjeldan høyrer, er at representantar frå Senterpartiet seier det same – at av og til må ein akseptere tap for å kome opp på bestandsmålet Stortinget har vedteke. Det har eg aldri høyrte representantar frå Senterpartiet seie. Ut frå det kan eg eigentleg berre tolke det slik at regjeringa tek i vare den todelte målsetjinga, mens det er vanskeleg å sjå at ein del andre er like engasjerte i akkurat det. Det synest faktisk eg er veldig viktig å gjere.

Elles har representanten Mossleth mange gode innspel, synest eg – eller gode og gode, i alle fall mange innspel – til korleis forvaltningsplanen i region 7 bør vere med tanke på både bestandsmål, sone m.m. Det noterer eg meg sjølvst. Men eg meiner også at det understrekar nettopp det representanten tilsynelatande er imot, nemlig at den forvaltningsplanen må verta endra og revidert. Det er grunnen til at vi har henta han inn, det er grunnen til at vi no i tett dialog med tamreinnæringa i Nordland fylke, med Sametinget, som vi skal konsultere, og med Norske Reindriftsamers Landsforbund forhåpentlegvis kan finne ein god ballanse og ein forvaltningsplan som fungerer når den lange demokratiske prosessen for å ta i vare Stortingets vedtekne mål er ferdig.

Presidenten: Debatten i sak nr. 15 er avslutta.

Sak nr. 16 [11:47:07]

Interpellasjon fra representanten Ruth Grung til kommunal- og moderniseringsministeren:

«Byggsektoren er helt sentral i utformingen av morgendagens lavutslippssamfunn. I 2015 sto byggsektoren for 40 prosent av energibruken og klimagassutslippene i verden. Globalt er det den enkeltsektoren som har størst forbruk av materialer. Det gjelder også i Norge, men i de fleste byggeprosjekter, både rehabilitering og nybygg, er det fortsatt mest fokus på investeringskostnader og lite fokus på klimaavtrykk og innovasjon. For å lykkes med omstillingen må lovgivning og støtteordninger være forutsigbare, virkemidler må ha et tydelig formål, og byggsektoren må få rammevilkår som inviterer til mer innovasjon.

Hvilke konkrete grep vil statsråden ta for at byggenæringen skal få fremtidsrettede rammevilkår som vil redusere klimaavtrykket, øke produktiviteten og ikke minst gi større rom for innovasjon i en av våre største næringer?»

Ruth Grung (A) [11:48:04]: Globalt er byggenæringen den enkeltsektoren som forbruker mest materialer. I Norge er det den største produsenten av avfall og står for nærmere 25 pst. Utslipp fra bygge- og anleggsvirksomhe-

ten i Norge var på 13,1 millioner tonn CO₂-ekvivalenter i 2017. Det er ca. 26 pst. av det totale utslippet. Til tross for disse høye tallene blir byggsektoren sjelden omtalt. I regjeringens arbeid med Klimakur 2030 er bygg knapt nevnt.

Jeg setter pris på at kommunalministeren er her, men interpellasjonen var egentlig rettet til klimaminister, og jeg undres på hvorfor han ikke mener å være rette minister for temaet bolig og klimaavtrykk.

Det ble investert 466 mrd. kr i bygg- og anleggsnæringen i fjor. Siden byggenæringen står for en så stor del av norske og globale utslipp og energi- og ressursbruk, vil de tiltak som gjøres i denne næringen, ha svært stor betydning for klimaet. Nye klimavennlige løsninger vil også kunne gi nye eksportmuligheter.

Stat og kommune må i langt større grad bruke sin innkjøpsmakt til å stille høye miljøkrav, utfordre byggebransjen og utvikle nye smarte rehabiliterings- eller nybyggløsninger. Statsbygg er et godt eksempel på bruk av ambisiøse krav. Oslo kommune har satt seg et mål om fossilfrie byggeplasser, og neste skritt er utslippsfri maskinpark. I Bergen har kommunen, ut fra et klimaregnskap, valgt å rehabilitere rådhuset framfor å rive. Media City i Bergen er et eksempel på at det er mulig å beholde byggkonstruksjoner og bygge et nytt bygg av skjelettet av det gamle. Dette sparer betydelig CO₂-ekvivalenter – mens fylkeskommunen velger å rive sitt gamle bygg, og det kan aldri regnes hjem i et klimaperspektiv.

Stat og kommune er de største leietakerne av næringsseiendom, men miljø blir sjelden vektlagt ved valg av utleier. Det offentlige må også her bruke sin markedsrett og stille krav til miljøklassifisering ved leie av næringsseiendommer.

I mange byggeprosjekter er det fortsatt en ensidig oppmerksomhet på investeringskostnader og lite på klimaavtrykk og innovasjon. Leverandørene bør få plikt til å synliggjøre livsløpskostnader og klimautslipp for bygget. Det har vært etterlyst bedre verktøy som beslutningsgrunnlag for valg av mer bærekraftige løsninger. Det må stilles krav til bruk av materialer uten miljøgifter, tydeligere krav til energieffektivisering og stimuleres til mer gjenvinning eller ombruk av andre byggematerialer.

Næringen har utarbeidet en ny metodikk for beregning av klimagassutslipp gjennom hele bygningens livsløp. Det arbeides med nye verktøy som definerer bruksverdien til eksisterende byggematerialer. Nye metoder og verktøy gir kunnskapsbasert informasjon for hele livsløpet – fra materialvalg, bærekraftig design, transport, anlegg, drift, vedlikehold og eventuell riving eller gjenvinning av bygg. Utvikling av slike internasjonale standarder vil også gi like miljødeklarasjoner for byggevarer og tjenester over hele verden.

Men dagens byggeforskrifter gir lite insentiv til innovasjon. Det trengs rammevilkår som oppfordrer til nyskaping som går ut over minstekravene.

Det er en utfordring at mange verktøy er basert på poeng for å nå de ulike standardene, mens nye løsninger og innovasjon ikke gir poeng. De samme mekanismene er koblet til flere av kravene i TEK. Et alternativ kunne være å stille krav til isoleringsverdi i stedet for antall centimeter isolasjon. Det ville stimulert til utvikling av bedre isolasjon og bruk av nye materialer. Krav til klimagassavtrykk og ikke til kilowattimer per kvadratmeter ville gitt innovasjon i byggebransjen, og ikke bare i utvikling av lyspærer. Erfaringene med poengkravene, som Norge har vært så opptatt av, tvinger bransjen inn i et spor uten innovasjon, men kun å strekke seg etter å oppfylle enkelte krav, noe som ofte betyr å tilfredsstille minstekravet.

Ifølge SSB har produktiviteten i bygge- og anleggsvirksomheten falt med 10 pst. siden 2000, mens produktiviteten i privat sektor i Fastlands-Norge har økt med 30 pst. i samme periode. Andre nordiske land, med unntak av Danmark, har også en nedgang i produktiviteten. Det investeres lite i forskning og utvikling.

Vi bør ha som ambisjon å øke produktiviteten og få ned utslippene i bygg- og anleggsnæringen. Byggsektoren har vesentlige klimagassutslipp ved produksjon av materialer og tekniske installasjoner. Byggsektorens innkjøpskrav vil derfor ha stor betydning for materialindustriens klimagassutslipp. Nyere tall viser at utslippene fra norske bygningsmaterialer er på vei ned, mye takket være nettopp økt etterspørsel etter produkter med lavere utslipp.

Ifølge Bygg21 skjer omtrent 10 pst. av utslippene i et byggs levetid på selve byggeplassen gjennom bruk av fossildrevet utstyr og byggvarme. Erfaring fra fossilfrie byggeplasser i Oslo kommune er at det ikke er fordyrende. Biodiesel koster mer per liter, men det kreves mindre drivstoff, slik at prisen per driftstunde blir utjevnet.

Produkter med lave klimagassutslipp er ikke vesentlig dyrere enn tradisjonelle materialer. Erfaringen fra utvidelsen på Gardermoen var at betong med langt lavere klimagassutslipp kostet 60 kr ekstra per kubikkmeter. Betongbransjen jobber også med nullutslippsløsninger, CCS-satsingen med Norcem er derfor viktig i den sammenheng. Massivtre er et materiale med lave klimagassutslipp og binder karbon. Det viser seg at byggetiden blir redusert med massivtre, og at det krever mindre fundamentering. Kostnader kan ytterligere bli redusert med industrialisering.

Energieffektivisering blir ofte nevnt. Det er vedtatt klare målsettinger, men reelt sett skjer det lite også på det feltet. Det handler mest om mindre beløp til varmepumper og solceller.

Ifølge SSB står den norske bygningsmassen for 42 pst. av energibruken i Norge når man regner med aktiviteten i bygningene. Teknologien for smart bruk av energi er utviklet, men må bli langt mer brukervennlige for at husstander skal ta i bruk de nye styringsmulighetene. Regelverket bør også stimulere til å ta i bruk tak, husvegger og andre deler av bygget til alternativ fornybar energiproduksjon, som solceller og varmepumper, men også bruk av spillvarme fra industri og biogass fra avfall.

Myndighetene kan akselerere en ønsket utvikling ved å gi insentiver til dem som går foran. Støtteordninger må i større grad gå til dem som bidrar til selve byggingen, og som dermed påvirker selve livsregnskapet for bygget. Det vil gi langt større effekt enn bare støtte til varmepumpe eller solceller.

Omkring 20 000 bygg rives årlig i Norge. 43 pst. av materialene fra disse blir gjenvunnet. Kravet fra EU, som også Norge må forholde seg til, er at hele 70 pst. av materialene skal ombrukes, eller gjenvinnes, fra 2020, altså fra i år.

Norge er det landet som bygger mest nytt per innbygger. Nybygg er ofte det minst bærekraftige. Det begynner å bli knapphet på en rekke råmaterialer på verdensbasis. Byggsektoren bruker omtrent 40 pst. av materialressursene i samfunnet. I dag bruker den vestlige verden materialressurser tilsvarende en og en halv jordklode. Vi må tenke lukkede kretsløp ved at alle materialressurser gjenbrukes i fremtiden. Det må etterspørres kvalitet som tåler påkjenning fra både normal bruk og forventede endringer i klimaet.

Gjennomsnittlig levetid for norske bygg er 80 år. I dag river vi svært mange bygninger som er mellom 40 og 50 år gamle. Vi må bli bedre på gjenbruk av eksisterende bygningsmasse. De største klimagassutslippene fra byggsektoren er knyttet til materialer i grunn og fundamenter og utgjør omtrent 40 pst.

Det må stilles krav til rehabiliteringsprosjekt. Unødig riving av bygg bidrar til ressursløsing.

Mange borettslag er bygget på 1950 og -60-tallet og trenger rehabilitering. Styrelederne blir ofte målt på om de holder kostnadene nede, og det er utfordrende med investeringer som gir mer bærekraftige bygg. Det er behov for å utvikle bærekraftige vedlikeholdsplaner tilpasset borettslag og støtteordninger for rehabilitering av borettslag for bedre energiløsninger.

Ifølge SSB oppstår det årlig rundt 1,8 millioner tonn byggeavfall. Myndighetene stiller krav til avfallssortering, men ikke til maksimal mengde byggeavfall. I dag mangler vi et godt system for gjenbruk av bygningsmaterialer. Normalt går mye av rivemassen til forbrenning og fyllmasse. Kravene til gjenvinning er i dag på 60 pst. av vekten. Det er lett å oppnå fordi betong er svært tung.

Forskriftene bør bli mer nyansert, slik at de stimulerer til mer gjenvinning og ombruk av andre byggematerialer og komponenter enn betong.

Folk er opptatt av å bo i energi- og miljøvennlige boliger. Miljøstandardene på bygg må derfor bli lett tilgjengelige for alle beslutningstakere, også for forbrukere ved leie, kjøp og rehabilitering av egen bolig, slik at de på en enkel måte kan ta kunnskapsbaserte, kloke valg.

For å lykkes med omstillingen må lovgivning og støtteordninger være forutsigbare, virkemidler må ha et tydelig formål, og byggsektoren må få rammevilkår som inviterer til mer innovasjon.

Hvilke konkrete grep vil statsråden ta for at byggenæringen skal få fremtidsrettede rammevilkår som vil redusere klimaavtrykket, øke produktiviteten og ikke minst gi større rom for innovasjon i en av våre største næringer?

Statsråd Nikolai Astrup [11:58:18]: Byggenæringen er en av landets største næringer både i antall ansatte og når det gjelder verdiskaping. Næringen er spredt over hele landet og omfatter nesten 60 000 bedrifter med over 250 000 ansatte. I tillegg kommer arkitekter, rådgivere og bedrifter innenfor byggevarerindustrien.

Byggenæringen er viktig for lokale arbeidsplasser, men også viktig for folks liv – fordi byggenæringen står for de byggene vi alle bor, lever og jobber i. Men byggsektoren bidrar også til et stort klimaavtrykk og er en av næringene med størst potensial for å kutte utslipp. Det er nødvendig for å nå bærekraftsmålene og for å realisere et lavutslippssamfunn der vi utnytter ressursene våre bedre.

Representanten Grung tar derfor opp viktige temaer i sin interpellasjon: Hvordan kan vi redusere klimaavtrykket og bidra til økt produktivitet og innovasjon i byggenæringen?

Regjeringens strategi for å ta Norge ut av koronakrisen er å skape mer og inkludere flere. Det skal vi gjøre gjennom seks hovedgrep: få folk tilbake i jobb, sikre flere ben å stå på, bygge kompetanse, inkludere flere, bevare tryggheten og tilliten i samfunnet – og skape en grønn fremtid.

Vi må legge til rette for at næringslivet kan skape grønne jobber og en mer bærekraftig fremtid. Dette gjelder ikke minst byggenæringen, som ofte omtales som 40-prosentsektoren fordi sektoren globalt står for omtrent 40 pst. av totalt energibruk, og fordi rundt 40 pst. av alle materialer går til bygg.

Heldigvis er Norge et annerledesland. Vi har mye lavere klimagassutslipp knyttet til bygg, faktisk under 2 pst. av våre totale utslipp. Årsaken til det er bl.a. at vi har stilt stadig strengere energikrav til bygg. I 2016 skjerp vi kravene til passivhusnivå og innførte forbud mot

å installere fossil oppvarming. Vi har dermed ingen CO₂-utslipp fra drift av nye bygg. Fra og med i år er det også forbudt å bruke fossil olje til oppvarming av eksisterende bygg. I tillegg til dette har næringen selv utviklet nye og mer energieffektive løsninger som går lenger enn kravene. Sertifiseringsordninger som BREEAM og energimerking av bygg gjør det lettere for markedet å velge disse løsningene.

Selv om vi har svært lave klimagassutslipp knyttet til driften av bygg, mener regjeringen at vi har et forbedringspotensial når det gjelder byggeprosessen, materialbruk og avfallshåndtering. Det er mulig å redusere avfallsmengder og satse mer på ombruk og materialgjenvinning, og i Granavolden-plattformen har vi et ambisiøst mål om at bygge- og anleggsplasser skal være fossilfrie innen 2025.

Myndighetene skal gi gode rammer for grønn utvikling i byggebransjen. Men vi må også gi byggebransjen rom for å innovere. For eksempel vil vi ikke stille krav til å bruke det ene eller andre byggematerialet, men til de kvalitetene bygg må ha for at vi skal nå klimamålene. Så må næringen utvikle og levere gode og grønne løsninger innenfor de rammene som er satt.

Regjeringen vil legge til rette for en grønn utvikling i byggebransjen gjennom flere grep. For det første jobber vi med å videreutvikle energikravene. I den forbindelse ser vi på problemstillinger knyttet til energi, klima og miljø i sammenheng.

For det andre vil vi bidra til mer gjenbruk av byggematerialer. Derfor samarbeider vi nå med bransjen om å etablere maskinlesbare standarder for byggematerialer, slik at produktinformasjonen ikke forsvinner bare fordi materialene har vært i bruk, men slik at materialene kan leve videre selv om bygget ikke gjør det. Vi ser også på om det er mulig med mer ombruk av brukte byggematerialer etter dagens regelverk, noe jeg vet næringen selv er opptatt av å få til.

For det tredje vil vi fortsette å bruke Enova som en motor i det grønne skiftet. Enova bidrar til å drive nye teknologier frem gjennom støtte til innovative klima- og energiløsninger. Enova støtter løsninger som kan redusere utslippene fra produksjon av byggematerialer og fra byggefasen. Dette er et viktig bidrag til sirkulærøkonomien i Norge.

For det fjerde vil vi bruke offentlige anskaffelser som virkemiddel. Det offentlige skal gå foran ved å etterspørre null- og lavutslippsteknologi. I bygg- og anleggssektoren står det offentlige for en stor andel av etterspørselen. Bygg og anlegg utgjør ca. 27 pst. av det totale klimafotavtrykket til offentlige innkjøp, og bygg og anlegg er et prioritert satsingsområde for klima- og miljøvennlige anskaffelser. Målet er å få til økt bruk av null- og lavutslippsløsninger på byggeplassene, økt bruk av miljø-

vennlige byggematerialer og økt gjenvinning av materialer og avfall fra konstruksjon og riving – ved å etterspørre det.

Dette ble også satt på agendaen i stortingsmeldingen om offentlige innkjøp, Meld. St. 22 for 2018–2019, Smartere innkjøp – effektive og profesjonelle offentlige innkjøp, som regjeringen nå jobber med å følge opp gjennom en handlingsplan for klima- og miljøvennlige offentlige anskaffelser og grønn innovasjon.

Statsbygg har et særlig ansvar for å være en pådriver og en rollemodell for en grønnere byggenæring. Statsbygg er en markedspåvirker som kan bidra til lavutslippssamfunnet, f.eks. når de etterstreber bruk av materialer som gir lave klimagassutslipp, eller jobber for at prosjektene skal etterspørre utslippsfrie løsninger og teknologier på byggeplassen. I 2019 ble Statsbygg først i verden til å bruke en elektrisk gravemaskin i et byggeprosjekt på byggeplassen til livsvitenskapsbygget i Oslo. Ved å gå foran på denne måten er Statsbygg med på å etablere et marked som resten av næringen kan ta del i.

For det femte jobber regjeringen nå med en klimaplan som skal legges frem for Stortinget i løpet av året. Regjeringens mål er som kjent å kutte utslippene med 50–55 pst. innen 2030 i forhold til 1990. Bygg- og anleggsnæringen vil være en viktig del av denne jobben. Vi jobber også med en nasjonal strategi for sirkulærøkonomi. Presset på naturressursene øker, og vi må derfor bruke og gjenbruke ressursene mer effektivt. Regjeringen mener at Norge trenger en produktiv byggenæring hvis den skal bidra i det grønne skiftet. Dessverre vet vi at produktivitetsveksten i bygge- og anleggsbransjen har vært lavere enn i samfunnet ellers de siste tiårene.

I 2013 opprettet Kommunal- og moderniseringsdepartementet derfor Bygg21 – som et samarbeidsprogram mellom byggenæringen og statlige myndigheter. Formålet var å redusere kostnadene, øke produktiviteten og styrke miljø- og bærekraftsperspektivet i bolig- og bygningssektoren. Bygg21 klarte å få frem beste praksis på en rekke områder og viste at dette kan redusere byggekostnadene med hele 20 pst. Samtidig var Bygg21 tydelig på at næringen selv må ta ansvar for å øke kvaliteten, redusere kostnadene og legge til rette for innovasjon. Kunnskapen og ideene som Bygg21 utviklet, forvaltes derfor videre av næringen selv, bl.a. gjennom Grønn Byggallianse og Rådgivende Ingeniørers Forening.

For å gjøre byggenæringen grønnere og mer produktiv tror regjeringen at digitalisering og ny teknologi er et viktig verktøy. Både staten, kommunene og byggenæringen må jobbe sammen for å ta i bruk digitale verktøy til beste for samfunnet og for hver enkelt av oss. Heldigvis skjer det allerede mye spennende etter initiativ fra næringen selv.

Samtidig skal også statlige myndigheter bidra ved bl.a. å

- forenkle og tilrettelegge regelverket for en digital fremtid
 - digitalisere tjenester for plan- og byggesaksprosessen
 - gjøre offentlige data tilgjengelig for digital bruk
 - gå foran og vise vei i bruk av digital teknologi
 - tilrettelegge for samarbeid og innovasjon
- Vi har allerede kommet langt på mange områder:
- Utviklingen av felleskomponenter og omforente standarder er godt i gang.
 - Direktoratet for byggkvalitet har de siste årene jobbet betydelig med å gjøre byggesaksprosessen digital.
 - Plattformen Fellestjenester BYGG er etablert på Altinn. Den sørger for at alle digitale byggesøknader automatisk sjekkes opp mot regelverket før de sendes videre til kommunen som skal behandle dem. Resultatet er at kommunene mottar komplette søknader første gang, og at saksbehandlingen går raskere.
 - Gjennom samarbeid med KS og leverandørmarkedet finnes det nå løsninger for elektronisk byggesaksbehandling tilgjengelig for kommunene.
 - Leverandørmarkedet har også utviklet nye løsninger for digital innsending av byggesøknader og digitale nabovarsler.
 - Det er også igangsatt arbeid for å digitalisere planprosessene.

Bygningsinformasjonsmodellering, BIM, er også på full fart inn i næringen. Dette er et verktøy som vil effektivisere og kvalitetssikre både planlegging, prosjektering og gjennomføring. BIM-modeller, med kobling til maskinlesbar produktinformasjon, kan også være en vei til klimaregnskap for byggenæringen.

Byggesektoren har, som resten av samfunnet, blitt satt på en hard prøve under pandemien. Blant annet ble etterspørselen etter nye boliger nesten borte over natten. Regjeringen har møtt dette med en rekke tiltak for å opprettholde aktivitet og samtidig investere i fremtiden og grønne løsninger. Det er gitt om lag 4 mrd. kr til bygge- og vedlikeholdstiltak. 2,5 mrd. kr er øremerket til vedlikehold i kommunene, rehabilitering og oppgradering av bygg og anlegg.

Det er vedtatt en grønn omstillingspakke på til sammen 3,6 mrd. kr over tre år. Hovedsatsingen i den grønne omstillingspakken er 2 mrd. kr i økt bevilgning til Enova i 2020, som skal forsterke satsingen på teknologiutviklingen i industrien, inkludert byggesektoren. Stortinget har også bevilget 20 mill. kr til å digitalisere planprosesser og stimulere til digitale bygningsinformasjonsmodeller av eksisterende bygg. Dette vil fremskynne og styrke innovasjonsarbeidet og bidra til ytterligere digitalisering av plan- og byggesaksbehandling. Prosjek-

tene kan på kort sikt bidra til å forhindre at arbeidsplasser går tapt. På lengre sikt vil det bidra til effektive prosesser i næringen og til samhandling mellom næring og myndigheter.

Nå ser vi heldigvis at nyboligsalget og boligbyggingen har tatt seg opp igjen. Ved utgangen av august var det ifølge SSB gitt igangsettingstillatelser til nesten 19 000 boliger. Det ligger dermed an til en byggeaktivitet som ikke er så langt unna den vi har hatt de siste årene. Boligprodusentenes Forening oppgir at igangsetting av boliger i september i år faktisk er litt høyere enn samme måned i fjor.

Vi har ambisiøse klimamål, og vi skal på kort tid omstille oss til et lavutslippssamfunn. Staten skal stille krav og sørge for at bransjen har rammebetingelser som gir rom for mer innovasjon. Vi skal legge til rette for at næringen kan utvikle seg, øke sin produktivitet og levere grønne bygg for fremtiden.

La meg avslutningsvis si at når det er jeg som svarer på denne interpellasjonen, er det som bolig- og byggminister. Og jeg tror det er en fordel at det å jobbe med grønne løsninger innenfor ulike næringer ligger i de fagdepartementene som har ansvar for de ulike sektorene. Det gjenspeiler seg også på de andre statsrådenes områder, og jeg tror det samlet sett vil gi et bedre resultat for en grønnere fremtid.

Ruth Grung (A) [12:08:20]: Takk til kommunalministeren, eller «byggministeren». Jeg er helt enig i at det er viktig at alle løfter dette opp, men det hadde vært litt greit om klimaministeren også var opptatt av bygg.

Jeg har tre utfordringer: Det ene er at jeg opplever at det i veldig stor grad er ingeniører – jeg har ingenting imot ingeniører – som har preget rammeverket, med forskrifter som TEK, osv. Hvordan skal man i større grad klare å gi rom for det kreative? Jeg har forstått det slik at arbeidet som har vært gjort fram til nå, som også ministeren var inne på, har gått mye ut på å effektivisere saksbehandlingen og korte ned tiden. Men når det gjelder det kreative elementet, har jeg fått to innspill den siste tiden. Det første er bruk av tørket tare til isolasjon, f.eks. Det er helt umulig med dagens system. Det andre gjelder bruk av skip og oljeinstallasjoner som kappes opp. Kan man ha gjenbruk av alt stålet som er i dem? Men dette trenger mye større rammer for kreativitet. Det var problemstilling nr. 1.

Den andre er at jeg i morges hørte på et webinar som Klimastiftelsen avholdt. Der var svenskene med, og de har et program – det ble nevnt at det var satt av midler til rehabilitering – som, slik jeg oppfattet det, er direkte rettet inn mot borettslag. Det er utfordrende for en styreleder å få aksept i plenum for å investere i energiløsninger hvis de ikke får gode verktøyer, men her er

det et stort potensial. En tredjedel av oss bor i borettslag, og man burde tilrettelegge for rammer som gjør det lettere å investere i gode energiløsninger og i rehabiliteringstiltak.

Det tredje går på det med offentlige anskaffelser. Jeg satt i næringskomiteen da vi behandlet saken, men det tar så utrolig lang tid før vi ser resultater av det. Det offentlige er staten, som kunne vært mer effektiv, men det er også alle kommunene der ute. Har statsråden noen forslag for dette feltet som er så viktig, og som kan bidra til mye sysselsetting også? Det var også et viktig aspekt fra svenskens side, der arbeidsledigheten er mye høyere enn hos oss, men vi har de samme utfordringene når det gjelder å sørge for at vi får aktivitet. Hvordan kan man knytte disse tingene sammen – både tenke nytt og kreativt og få flere arbeidsplasser, og også bli bedre på klima og energi og få et bedre bomiljø?

Statsråd Nikolai Astrup [12:11:12]: Takk for oppfølgingsspørsmålet fra representanten Grung. Jeg er – i likhet med representanten – opptatt av at vi må legge til rette for innovasjon i byggenæringen. Når vi nå videreutvikler TEK, er det, som jeg var inne på i innlegget mitt, viktig at vi ikke lager reguleringer som står i veien for innovasjon, og i større grad fremover peker på objektive krav fremfor å peke på vinnermaterialer. Det tror jeg er viktig. Kanskje kan det også åpne for at tare blir et nytt isolasjonsmateriale – det skal i hvert fall ikke utelukkes i tiden fremover. Jeg tror vi trenger denne typen innovasjon.

Jeg tror også at digitalisering kan bli veldig viktig for næringens evne til å tenke nytt og utenfor boksen. At vi får 3D-modeller av bygg og kan visualisere bygg på en helt annen måte i forkant av at bygget reises, tror jeg også kan åpne nye muligheter for å tenke innovativt og prosjektere byggene på en litt annen måte, men ivareta de kvalitetene som vi er opptatt av å ivareta. Det er viktigere enn hvilke enkeltmaterialer som velges til enhver tid.

Statsbygg hadde, for ikke så altfor lenge siden, ute en konkurranse der de hadde et åpent sinn når det gjaldt hvordan man skulle løse et behov. De fikk da inn en helt ny type materiale, som de benyttet i det prosjektet. Jeg tror det er litt av løsningen.

Jeg la frem en stortingsmelding om innovasjon i offentlig sektor før sommeren, som Stortinget har til behandling nå, og der peker jeg på at noe av det viktigste for å få til mer innovasjon i offentlige anskaffelser egentlig ikke handler om virkemidler, men handler om å ha kultur for innovasjon i den enkelte virksomhet og å ha en ledelse som støtter opp under medarbeidere som tenker utenfor boksen, og som utfordrer den etablerte måten å løse ting på, og at man har kompetanse til å

gjennomføre innovative offentlige anskaffelser i den enkelte virksomhet. Her har man mye å gå på, men jeg tror særlig på dette med kultur, at vi må bli mye flinkere i offentlig sektor til å beskrive behovet vi har, fremfor å gå rett på løsningen av problemet. Men det er ikke gjort over natten, og det kan ikke vedtas i Stortinget. Det er noe som må jobbes med hver eneste dag i alle de ulike offentlige virksomhetene vi har.

For å være helt ærlig er ikke dette en problemstilling som er isolert til offentlig sektor. Dette gjelder like mye for store private virksomheter. De har også behov for å fornye seg selv. Jeg tror også at det å samarbeide med f.eks. oppstartsbedrifter i anskaffelsesprosesser kan være én vei for både private og offentlige virksomheter til å fornye seg selv og til å lære seg å tenke utenfor boksen i denne sammenhengen.

Borettslag ble nevnt helt spesifikt. Det finnes løsninger i dag også for borettslag, gjennom Enova og andre deler av virkemiddelapparatet. Jeg er opptatt av at vi som myndigheter må legge til rette for at man i alle deler av samfunnet kan ta gode og miljøvennlige valg som står seg for fremtiden.

Karin Andersen (SV) [12:14:23]: Takk for en viktig interpellasjon.

Statsråden sa nå på slutten av sitt innlegg at det var viktig med innovasjon, og at offentlig sektor selvfølgelig er en veldig stor innkjøper også på bygg og anlegg. Men det som er med innovasjon, er at det ofte koster litt mer i starten for den som skal gå foran på innovasjonen. Da må vi også sørge for at offentlig sektor og kommunesektoren, som er store, har råd til å gjøre disse innovasjonene. Kanskje vi da er nødt til å se på Enovas regelverk, slik at de f.eks. kan bidra med mer støtte til prisdifferanser for å få inn produkter som har et mye mindre klimaavtrykk, og som helst er resirkulerbare og fornybare.

Jeg skal ta litt tak i det statsråden også sa, at vi kan ikke stå her og velge materiale. Men vi må jo stille noen krav til materialene vi skal bruke. De må være resirkulerbare, og de må være fornybare. Da tror jeg ikke vi kommer unna tre i byggesektoren. Årlig mengde returte representerer 2 millioner tonn CO₂-ekvivalenter, og mesteparten av dette blir brent opp. Der er det prosjekter nå – teknologi finnes for å kunne rense treavfall til industriflis, f.eks. Det forsøker man å få til i Forestia i Våler. Jeg tror statsråden vet – i hvert fall vet regjeringen – om det prosjektet, der man kan putte treflisa inn igjen i sponplatene, og de får en lang og forlenget levetid. Vi får bort treavfall som ellers ville blitt brent opp, og vi får arbeidsplasser og industriutvikling i Innlandet, men også i hele landet.

Jeg var veldig skuffet da jeg så statsbudsjettet komme, og at det for dette gryteferdige prosjektet ikke finnes

noen støtteordninger som engang gjør at man får i gang slike prosjekter, som er midt i kjernen av det vi diskuterer nå, for vi skal bygge fornybart, og vi skal selvfølgelig også kunne gjenbruke det materialet. Det er altså store mengder – det er den største ressursen i avfallsbransjen som ikke går til materialgjenvinning. Den brennes opp i dag, og det er en veldig dårlig bruk av ressurser. Vi er nødt til nå å få i gang dette. Det ene er at vi er nødt til å sikre at offentlig sektor faktisk har råd til å kjøpe disse innovative løsningene og disse mer miljøvennlige løsningene og nullutslippsløsningene og investere i sirkulære bygg som det går an å gjenvinne.

Jeg hørte også at statsråden var inne på maskinlesbar produktinformasjon i sitt innlegg. Det er noe som byggebransjen har vært veldig opptatt av overfor oss som sitter i kommunalkomiteen i hvert fall, at må på plass hvis man skal få til også mer gjenvinning av det byggematerialet som vi allerede i dag bruker. Da må man ha den oversikten, sånn at man vet hva man kan gjenbruke direkte. Det er veldig viktig at man gjør det, og at det man kan gjenbruke f.eks. inn i nye byggeprodukter, sånn som sponplater, blir brukt til det, og at det er bare det som ikke kan brukes til andre ting, som eventuelt skal brukes inn i varmeproduksjon og i forbrenning.

Vi har fått mange forslag fra treindustrien og treklyngen. De har helt konkrete forslag til hvordan man skal få på plass den sirkulærøkonomien som statsråden snakker om, men som vi dessverre er litt langt unna å få på plass. Jeg skal finlese statsrådets innlegg seinere, for dette er vi nødt til å få til. Dette kommer også til å skaffe mange nye arbeidsplasser som vi trenger i framtida. Her har Norge mulighet til å være i front, også når det gjelder forskning og utvikling på dette området, men da må man ikke være gjerrig med pengene i utgangspunktet når man skal utvikle disse produktene, slik som regjeringen har en tendens til å være.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [12:19:29]: Byggenæringen er helt sentral i utformingen av morgendagens lavutslippssamfunn. I Norge er byggenæringen den enkeltsektoren som har størst forbruk av materialer, og Norge er det landet som bygger mest nytt per innbygger. Nybygg er ofte det minst bærekraftige. Likevel nevnes ikke byggenæringen i regjeringens arbeid med Klimakur, og mens næringen selv ønsker å bidra til å få ned klimautslippene, henger regjeringen etter. Ja, den forrige kommunalministeren avviste byggenæringens forslag da de hevet stemmen før jul i fjor. Monica Mæland sa rett ut at dette fikk næringen fikse selv, og de trengte verken pisk eller gulrot.

Vi har alle muligheter til å få ned utslippene i denne næringen, og vi må gripe dem. Vi må framover diskutere bruken av klimaregnskap. Her er det mye å lære av Oslo

kommune og av våre alternative budsjett. Vi trenger incentiver og virkemidler som stimulerer til lavere klimaavtrykk og utslipp. Stikkord er krav til gjenbruk av både bygningskroppen og utvalgte elementer. Vi må kunne gjøre det lettere å bygge nye bygg på skjelettet av det gamle. Vi vet jo at det minst klimavennlige vi kan gjøre, er å rive og bygge nytt, og i transformasjonsområder, pressområder og «wasteland»-områder ser vi at utbyggerne river gamle industribygg for å bygge nye boliger. Vi må finne ut hva vi kan gjøre for at byggenæringen bygger boliger i de gamle industribyggene. Vi må også jobbe strukturert for å få elektrifisert byggeplassene. Hvordan kan anbudsprosessene bidra til å få ned utslippene, og hvordan kan vi bidra til å stimulere til kortreiste og miljøvennlige materialer framover?

Både vi og byggenæringen er utålmodige. Det jeg er aller mest spent på, er når vi vil se effekten av tiltakene statsråden skryter av i dag. Klarer vi å nå målene og få til en Klimakur innen 2030 med regjeringens verktøykasse?

Ruth Grung (A) [12:22:01]: Digitalisering gir veldig store muligheter, både i prosjektering og design, det å vite i forkant, og også på vedlikehold. Så det er et utrolig viktig satsingsområde innenfor byggenæringen og vil bidra til at vi får bedre og mer miljøvennlige bygg.

Når det gjelder offentlige anskaffelser, er jeg helt enig i at det handler mye om kultur. Derfor trenger vi kanskje å sette inn støtet for å gi gode veiledere til kommuner, til ordførere og kommunestyre, som tar beslutninger, om hva de skal velge mellom, sånn at de ikke blir for mye priggitt entreprenørbransjen. Vi må gjøre noe med den balansen og den kunnskapen for beslutningstaker. Det er ofte det offentlige som har ansvar for avfall. Der trenger man kanskje også et større fokus på hvordan man sikrer at også næringsavfall blir sortert på en annen måte, og å kunne komme mer offensivt inn på det området.

Flere har vært inne på det med bruk av tre. Da jeg var i næringskomiteen, besøkte vi ALI Kaffes nye bygg. Det er det største industribygget, men de måtte importere bjelkene, jeg tror det var fra Østerrike. Så når vi tenker nytt, må vi se til at vi har hele verdikjeden på de ulike områdene, sånn at vi kan bygge opp industri der vi ser at Norge har fortrinn og muligheter til å bygge opp. Tre er også mye lettere, så det legger til rette for at en kan bygge en ekstra etasje mye enklere på eksisterende fundament. Det er også et alternativ som kanskje flere bør være obs på.

I Bergen ga handelshøyskolestudenter oss innspill: Hvorfor ikke lage et system der lokale skogeiere og de som bygger, kunne ha tettere dialog for å bestille ulike tresorter, sånn at vi fikk kortreist tre.

Jeg møter veldig mye kreativitet, men det virker som om det er akkurat som noen søyler som stopper den kre-

ativiteten, og det å klare å bryte dem ned, som jeg forsto også ministeren var opptatt av, tror i alle fall Arbeiderpartiet er viktig å få plass framover.

Så er det forskning. Jeg nevnte i hovedinnlegget at det er lite forskning på dette feltet. Jeg har to utfordringer igjen: Det ene som jeg ønsker at statsråden sier noe om, er satsing på forskning og rammene der, og hvordan man ser på EUs ambisjoner. Kan vi lære av EU i denne sammenheng? Selv om vi har andre byggeskikker og bruker andre materialer, har de i alle fall nå et sterkt fokus på sirkulær og løfter opp boligfelt på dette området, og tar egentlig hele kjeden. Vi bør ha dem som inspirasjon, og også svenskene, som jeg nevnte i sted.

Statsråd Nikolai Astrup [12:25:11]: Representanten Andersen tok opp at vi må ha råd til innovasjon, og det er jeg selvfølgelig enig i, at det kan koste penger av og til. Derfor må vi satse også fra offentlig sektors side, og det gjør vi. Samtidig er jeg opptatt av at vi ikke har råd til ikke å drive med innovasjon. Det er på en måte min inngang til dette. Og det er ikke nødvendigvis slik at innovasjon alltid koster penger. La meg ta et eksempel på det.

Stavanger kommune skulle kjøpe en ny energistyringsenhet og la ut et tradisjonelt tilbud. De fikk et tilbud på 40 mill. kr. Det var for dyrt. Så gjorde de en innovativ anskaffelse og fikk et tilbud på 1,2 mill. kr. De sparte altså nesten 39 mill. kr på å gjøre en innovativ anskaffelse i stedet for å gjøre en tradisjonell anskaffelse. Den store forskjellen var at den innovative anskaffelsen stilte seg helt åpen til hvordan de skulle løse det behovet de hadde, så det var selvfølgelig en helt annen type løsning. Men jeg tror det er den metodikken vi trenger. Vi bruker 560 mrd. kr. på innovasjon hvert eneste år, men det er ikke sikkert at det nødvendigvis er økte midler fra staten som er utløsende for at det blir mer innovasjon ut av dem. Men vi skal selvfølgelig bidra med virkemidler der det er nødvendig fremover.

Så ble det snakket om ombruk, og jeg er også opptatt av ombruk. En av de tingene vi jobber med nå, er å se på krav til nybygg – at når man bygger et nytt bygg, skal det også være mulig å plukke det fra hverandre hvis det skulle bli nødvendig, altså at man bygger et bygg mer som et byggesett og kan ta ut moduler, så det blir enklere å gjenbruke moduler fra bygg. Vi gjenbraker nå hulldekket fra det gamle regjeringskvartalet i andre bygg rundt omkring i Oslo. Teakgulvet i Y-blokka blir nå tatt i bruk i den gamle amerikanske ambassaden. Det er veldig bra. Men det må gjøres mye mer systematisk hvis det skal bli skala og dermed økonomi i dette.

Jeg er ikke enig i at vi er gjerrige på pengene. Blant annet har Enova blitt styrket enormt de siste årene, og også miljøteknologiordningen og Innovasjon Norge. Så

det er ikke det det står på, det er andre ting som kanskje må til for å utløse det.

Det ble også snakket om EUs ambisjoner. Og ja, jeg er helt sikker på at vi har noe å lære av EU i en del tilfeller. Jeg tror også EU har noe å lære av oss. Jeg tror samspill er viktig. La oss huske på at en av de tingene som næringen nå klager over står i veien for økt ombruk, er byggevareforordningen, som jo nettopp kommer fra EU. Så vi er nødt til å ha tett dialog også med europeiske myndigheter for at rammeverket skal være på plass, slik at vi skal kunne utløse potensialet her i Norge.

Forskning er selvfølgelig også viktig, og SkatteFunnordningen er viktig i denne sammenheng.

La meg også si at vi utarbeider veiledere på ganske mange områder, også på disse områdene, til kommunene, slik at de skal være godt skodd. Men en veileder er kanskje ikke nok, det må også jobbes med dette lokalt i hver eneste offentlige virksomhet for virkelig å ta ut potensialet.

Presidenten: Då er debatten i sak nr. 16 avslutta.

Sak nr. 17 [12:28:14]

Interpellasjon fra representanten Siri Gåsemyr Staalesen til kommunal- og moderniseringsministeren:

«Utsatte nabolag med dårlige levekår spiller en sentral rolle i å reprodusere forskjeller i samfunnet og gir reduserte muligheter resten av livet for de som vokser opp i slike nabolag. Det å finne en politikk som utjevner levekår, sikrer sosial mobilitet, forebygger fattigdom og gir folk mulighet til å leve de livene de selv ønsker, er avgjørende for hvilken retning utviklingen av nabolagene våre går i. Hvem som bor i et nabolag, henger tett sammen med levekår og dermed inntekt. Ledighetstallene i Søndre Nordstrand lå før koronapandemien på 3,9 prosent, mens i august var ledighetstallet på over 8 prosent. Flere og flere barn og ungdommer vokser opp i familier med dårlig råd og trangboddhet. Nærmiljøreformen har ført til mindre politi i gatene ute der folk bor, og dermed øker utryktheten i bomiljøene. Bydelens utgifter til barnevern øker. Bydelen får ikke prioritert forebyggende arbeid godt nok. Å eie sin egen bolig ses på som vesentlig for å forebygge boligsosiale problemer. Det er vanskeligere å få lån til å kjøpe bolig dersom tilknytningen til arbeidsmarkedet er svak. Tall fra SSB viser at færre vanskeligstilte nå eier egen bolig.

Hva mener statsråden statens rolle som samfunnsutvikler skal være når et område skal utvikles til et godt sted å bo?»

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [12:29:58]: Med denne interpellasjonen ønsker jeg å sette søkelys på hvordan vi kan bidra til gode, trygge nabolag. Det er mye mer vi

kan gjøre enn å bla opp noen millioner til områdesatsinger. Områdesatsingene er bra og viser at staten og kommunene ser utfordringene i områder med levekårsutfordringer, men det hjelper lite om de store pengene ikke kommer. Som en direktør i Husbanken sa i forbindelse med opprustningen av parker og uteområder i Groruddalssatsingen: En ny bank hjelper ikke dem som ikke har jobb, til å kvalifisere seg til arbeid.

Dette er kjernen i arbeidet mot ulikhet og levekårsforskjeller. Ingen politisk oppgave er viktigere enn å skaffe folk jobb. Arbeid er nøkkelen til resten. Egne penger, følelsen av mestring, økt verdighet, egen bolig, god helse, bedre integrering og et sosialt liv – alt dette blir lettere om man har en jobb å gå til.

Bakgrunnen for debatten jeg ønsker å reise i dag, er hva statens rolle som samfunnsutvikler skal være når et område skal utvikles til et godt sted å bo, med utgangspunkt i trangboddhet, barnefattigdom og arbeidsledigheten i Søndre Nordstrand.

Områdesatsingene verken kan eller skal gjøre noe med levekårsutfordringene alene. Mange politikkområder må spille sammen. Områdesatsingene er ikke et eget virkemiddel for å utjevne levekårsforskjeller. Det områdesatsingene gjør, er å jobbe med bedre tjenester og lokalsamfunnene, noe som på sikt kan virke levekårsutjevne.

Boligprisene betyr noe for beboersammensetningen, noe som igjen får innvirkning på nærmiljøene, både fysiske omgivelser, tjenestetilbudet, sosialt liv og trygghet, som igjen får påvirkning på omdømme og attraktivitet.

I går fikk jeg mange innspill fra folk på Holmlia om hva staten kan gjøre for å bidra til å skape gode nabolag. Det er på ingen måte idétørke, men det koster penger. Samtidig vet vi jo at det er billigere å forebygge enn å slukke branner. Derfor vil jeg nevne noen av forslagene jeg fikk fra dem som har skoene på:

- Staten kan systematisk undersøke årsaker til flytting ut av bydelen, samt systematisk undersøke årsaker til at nærskolen velges bort. Staten kan systematisk bruke den innhentede kunnskapen til å hindre utflytting og bortvalg av nærskole.
- Staten bør grunnfinansiere fritidsaktiviteter, slik at alle har råd til å sende barn på fritidsaktiviteter. Staten kan være med og støtte byrådets sommerjobbtilbud og også utvide tilbudet for å bidra til at ungdom kan jobbe som trenere i det lokale fotballaget. Staten kan opprette prosjekter i samarbeid med skole og FAU og idretten og andre fritidsaktiviteter for et løft for økt foreldredeltakelse i barns fritidsaktiviteter.
- Staten kan være med og etablere eller prøve ut et lokalt arbeidsmarked der bedrifter sysselsetter

lokale arbeidsledige, og at de gis fortrinn i konkurranse om offentlige anbud. Staten kan utvide bruk av lønnskutt for lokale bedrifter som sysselsetter lokale arbeidsledige.

- Staten kan styrke lokale kultur- og kunstnerscener og etablere gode arenaer for å gjøre området enda mer attraktivt for kreative og nyskapende bedrifter eller personer.
- Staten kan bidra til en aktiv lokal næringspolitikk der det fra kommune og bydel jobbes aktivt med å gjøre bydelen attraktiv for etablerere, gjennom veiledning, støtteordninger og eiendomsutvikling.
- Staten kan gjenetablere nærpolitiet – altså et fastboende politi, ikke et besøkspoliti – for å sikre trygghet i nærmiljøet. Staten kan prøve ut nye metoder for forebygging av kriminalitet og tilbakefallsforebygging for unge lovbyrtere gjennom Exit-prosjekter der tilgang til lønnet sysselsetting og kvalifisering er sentralt.
- Byrådet har allerede lansert en tomt på Mortensrud for utprøving av konsepter for nye veier inn i boligmarkedet. Staten kan være med og utvikle nye metoder og endre plan- og bygningsloven, slik at kommunene kan be private utbyggere om å bidra til å utvikle nye bokonsepter.
- Staten bør la bydelen bli et testområde for avvikling av kontantstøtte, der det istedenfor kontantstøtte tilbys språkopplæring og kvalifiseringstiltak.

Dette var et knippe av innspillene jeg fikk sent i går kveld. Engasjementet lokalt er stort.

Det er også varslet en NOU om tematikken i løpet av 2020. Det hadde vært fint om statsråden kunne gi oss en løypemelding om dette arbeidet. Når vil det være ferdig? Vil det være ferdig før jul? Det viktigste med debatten i dag er å høre hva statsråden tenker regjeringen kan bidra med for å skape gode bomiljø, utenom innsatsen i områdesatsinger. Hvilke strukturelle endringer ser statsråden for seg er avgjørende for å sørge for sosial mobilitet i områder med levekårsutfordringer?

Statsråd Nikolai Astrup [12:35:51]: Jeg er glad for at representanten Gåsemyr Staalesen tar opp utfordringene i levekårsutsatte områder. Representanten peker på en rekke utfordringer som preger noen av disse områdene, og spør hva som skal være statens rolle som samfunnsutvikler når et område skal utvikles til et godt sted å bo.

I bunn og grunn er det kommunene som har hovedansvaret for å være samfunnsutvikler på lokalt nivå. Statens ansvar er først og fremst å sikre at kommunene har de rammebetingelsene og verktøyene de trenger for å løse sine oppgaver på en god måte. I «Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging» fremhe-

ver regjeringen at kommunene i sin planlegging skal motvirke og forebygge opphoping av levekårsutfordringer. Men som representanten peker på, er det noen områder i våre største byer som har så store og sammenfattede utfordringer at kommunen trenger et ekstra tett samarbeid med staten for å finne gode løsninger.

Regjeringen er opptatt av at Norge skal bidra til å nå bærekraftsmålene innen 2030. Vi skal utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene. Det klarer vi bare gjennom lokal innsats. Vi må utvikle norske byer og lokalsamfunn slik at de blir inkluderende, trygge og bærekraftige.

Staten har i mange år hatt et samarbeid med flere av storbyene om en ekstra innsats i områder med særskilte levekårsutfordringer. Levekårsutsatte områder preges ofte av dårlig bomiljø, trangboddhet, høy arbeidsledighet, barnefattigdom, stor innvandrerbefolkning, høy kriminalitet og andre utfordringer. Utfordringene er svært sammensatte og komplekse og krever samordnet innsats fra mange instanser for å få gode resultater – både statlige, kommunale, private og frivillige. Statlige og kommunale myndigheter samarbeider derfor om områdesatsinger der målet er å redusere fattigdom og ulikhet.

I regjeringens forslag til statsbudsjett for 2021 foreslår vi en samlet bevilgning på om lag 208 mill. kr til områdesatsinger – over syv departementers budsjetter. Områdesatsingene skal sørge for bedre tjenester og forbedre nærmiljøet der behovene er størst. Flere skal bli økonomisk selvstendige og aktivt delta i sitt lokalsamfunn og i storsamfunnet. Områdesatsingene bidrar til å få flere i arbeid og til bedre integrering av innvandrere. De skal forbedre skoleresultatene, redusere frafall i videregående skole og motvirke kriminalitet. Områdesatsingene skaper mer attraktive og grønne nærmiljøer, som legger til rette for fysisk aktivitet, naturopplevelse og sosialt samvær.

Frivillige organisasjoner som tilbyr idrett, kunst og kultur, sørger for noen av de viktigste fritidsaktivitetene for barn og unge i Norge. Fritidsklubber, ungdomsklubber og åpne møteplasser er også viktige fritidsarenaer for barn og ungdom. Dette er også viktige innsatsområder i områdesatsingene.

Å forebygge kriminalitet krever en bred tilnærming og er derfor et felles ansvar for offentlig sektor på alle nivå og for sivilsamfunnet. Samhandling mellom politi, bydel og andre statlige og kommunale aktører er avgjørende for å finne varige løsninger for det enkelte barn og den enkelte ungdom. Justis- og beredskapsdepartementet bidrar i områdesatsingene i Oslo med midler som er øremerket politiet. Innsatsen på 37 mill. kr er foreslått videreført i 2021.

Mange barn og unge i fattige familier har med seg små ressurser hjemmefra. Gjennom å vokse opp i levekårsutsatte områder vil de også ofte oppleve en kollektiv ressursfattigdom i nabolaget. Nabolaget utgjør en viktig del av oppvekstmiljøet til barn og unge og har betydning for deres utvikling. Vi ønsker å bidra til å bryte den negative spiralen som oppstår ved at levekårsutfordringer reproduseres hos visse grupper og i noen områder.

Regjeringens integreringsreform bidrar til at flere flyktninger og innvandrere får bedre forutsetninger for å delta i jobb, utdanning og samfunnet for øvrig. Koronapandemien og smitteverntiltakene har skapt en vanskeligere situasjon for utsatte grupper på arbeidsmarkedet. Vi har gått fra lav til høy ledighet, og vi må regne med at færre arbeidsgivere har kapasitet til å jobbe målrettet med inkludering enn før pandemien. Som et tiltak under koronakrisen har regjeringen derfor lagt til rette for at flere kan kombinere dagpenger med å ta opplæring. Fremover blir det viktig at utsatte grupper ikke skyves lenger unna arbeidsmarkedet, men får den bistanden de trenger for å komme i jobb. Dette gjør innsats for inkludering i arbeidslivet enda viktigere enn før. Regjeringen vil derfor intensivere arbeidet med inkluderingsdugnaden.

Regjeringen har nylig lagt frem en samarbeidsstrategi for barn og ungdom som skal fremme deltakelse og styrke mulighetene til barn som lever i familier med lav inntekt. Sentrale satsinger i 2021-budsjettet er økning av barnetrygd og engangsstønad, videreføring og utvidelse av prøveprosjekt med nasjonal fritidskortordning, lavere foreldrebetaling i SFO og gratis SFO for familier med lav inntekt i utvalgte kommuner. Strategien skal styrke mulighetene til barn som vokser opp i familier med dårlig råd, og bidra til å forebygge at fattigdom går i arv. Strategien legger vekt på tiltak som gir barna samme muligheter som deres jevnaldrende, bl.a. til å gjennomføre utdanningsløp, ha gode og trygge boforhold, delta i organiserte fritidsaktiviteter og få bedre tilgang til helse-tjenester.

Barn i familier med lav inntekt bor ofte dårligere og trangere enn andre, og de bor sjeldnere i en bolig som familien selv eier. Barnefamilier som bor i kommunale utleieboliger, har oftere en lavere boligstandard, og de har mer utrygge bomiljø enn andre. Regjeringen vil derfor styrke innsatsen rettet mot barn som vokser opp i familier med vedvarende lav inntekt. Regjeringen vil legge til rette for at så mange som mulig som ønsker det, skal kunne eie boligen sin, bl.a. gjennom startlån.

Husbanken skal prioritere arbeidet med å hjelpe vanskeligstilte fra leie til eie. I statsbudsjettet for 2021 foreslår regjeringen en låneramme i Husbanken på 20 mrd. kr. Det er en økning på 4 mrd. kr fra saldert budsjett 2020. Regjeringen legger dermed opp til at satsin-

gen på startlån kan fortsette, og at det kan det gis flere lån til utleieboliger og boligkvalitet. I 2021 kan over 8 000 husstander få mulighet til å eie sin egen bolig gjennom startlånsordningen. Siden 2013 er det 50 000 mennesker som har fått 50 mrd. kr i lån fra Husbanken til startlån og dermed mulighet til å eie sin egen bolig.

Trygge og gode boforhold er viktig for å redusere fattigdom, og bostøtten er et effektivt virkemiddel for å hjelpe dem som trenger det mest. I statsbudsjettet for 2021 foreslår regjeringen derfor å styrke bostøtteordningen med ytterligere 82,4 mill. kr, til 3 049 mill. kr totalt. Siden 2013 har det blitt gitt over 22 mrd. kr i bostøtte. Ordningen har blitt bedre for barnefamilier og holder tritt med prisutviklingen.

I statsbudsjettet for 2021 foreslår regjeringen også å endre bostøtten slik at i familier der barn har delt bosted, kan begge foreldene regne med barnet i bostøttesøknaden. Det vil gjøre bosituasjonen bedre for rundt 400 husstander. Regjeringen foreslår også å redusere grensen for minsteutbetaling av bostøtten.

Vi er på rett vei, men vi er ikke i mål. Derfor vil regjeringen legge frem en ny strategi for den boligsosiale politikken i løpet av høsten.

Regjeringen vil redusere fattigdom og øke den sosiale mobiliteten gjennom å inkludere flere i arbeidslivet og redusere risikoen for at levekårsutfordringer går i arv. Dette skal vi gjøre både gjennom den generelle velferdspolitikken og i samarbeidet med storbyene om satsinger i de mest levekårsutsatte områdene.

La meg legge til at jeg er enig med representanten Gåsemyr Staalesen i at noe av det aller viktigste er å sørge for at de som står utenfor arbeidsmarkedet, kommer seg i jobb. Det å ha et arbeid å gå til er nøkkelen til å løse veldig mange av de utfordringene som vi sliter med i levekårsutsatte områder.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [12:43:24]: Jeg var litt usikker på hvordan jeg skulle løse denne interpellasjonen. Spørsmålet er viktig, men hva skulle jeg ta ordet og si noe om i salen? Skulle jeg ramse opp alle budsjettposter der Arbeiderpartiet har plusset på, trukket fra og prioritert annerledes? Jeg tenker at det aller viktigste nå egentlig er å få svar på hva statsråden mener er det aller viktigste.

Hva tenker statsråden er det aller viktigste vi kan gjøre for å motvirke at fattigdom går i arv, og hva gjør egentlig regjeringen for å kvalifisere flere folk til jobb?

Statsråd Nikolai Astrup [12:44:20]: Jeg mener jeg var inne på veldig mye av dette i mitt innlegg, men noe av det aller viktigste for å gjøre noe med ulikhet og levekårsutfordringer er nettopp at folk har en jobb å gå til, som vi snakket om. Derfor har regjeringen satsset mer på tiltak som skal bidra til å få flere i jobb. Det gjelder ikke

minst de mange som kom til Norge som flyktninger i kjølvannet av Syria-krisen, og som vi vet er overrepresentert på statistikken over mennesker som står uten eget bolig, og mennesker som står utenfor arbeidslivet.

Inkluderingsdugnaden og Integreringsløftet er også viktige svar på de utfordringene som representanten Staalesen tar opp. Det er selvfølgelig satsinger som vi følger opp i budsjettene fremover. Jeg har veldig stor tro på verktøyene som ligger i den boligsosiale politikken. Det å sørge for at det er gode og trygge rammer rundt barns oppvekst, er viktig. Gjennom startlånsordningen bidrar vi til at vanskeligstilte mennesker som har vedvarende problemer med å komme seg inn på boligmarkedet, nettopp får anledning til å eie sin egen bolig og dermed få trygge, stabile og gode rammer. Det er viktig, spesielt for barn og deres oppvekst. I tillegg gir vi jo bostøtte og har også andre ordninger gjennom Husbanken som bidrar til den boligsosiale politikken. For å sørge for at vi er treffsikre også i tiden fremover, legger vi frem en ny boligsosial politikk i løpet av høsten, som forhåpentligvis også vil svare på noen av de utfordringene som representanten tar opp.

Regjeringen har også hatt en satsing på å gi barn og unge like muligheter uavhengig av hvilket utgangspunkt de har. Ordningen vi har med fritidskort, som vi nå prøver ut, er et viktig skritt i den retningen, men også billigere SFO for dem som har behov for det, og billigere barnehage for dem som har behov for det, er ledd i den satsingen – at alle skal ha like muligheter uavhengig av hvilket utgangspunkt de hadde innledningsvis.

Jeg vil også vise til den strategien som regjeringen la frem på fredag, for den er helt fersk, nemlig samarbeidsstrategien for barn og ungdom i lavinntektsfamilier, som skal gå fra 2020 til 2023. Der ser vi nettopp på bredden i de utfordringene som lavinntektsfamilier står overfor, og hvordan vi skal bidra til å løse dem. Det er alt fra å øke barnetrygden, særlig for de minste barna, og øke engangsstøtten, til å styrke den nasjonal tilskuddsordningen for å inkludere barn og unge og utvide det vellykkede programmet «Familie for første gang» – for å nevne noe. Det er mange tiltak på trappene.

Karin Andersen (SV) [12:47:39]: Er det én ting et langt liv i politikken har lært meg, så er det å ikke høre på hva folk med makt sier, men å se på hva de gjør.

Statsråden sier vi er på rett vei, men det er vi ikke, for fattigdommen øker. Hvis levekår og fattigdom er hovedproblemet i det vi diskuterer nå, er ikke massive skattelettelser til landets rikeste en særlig god løsning. Det er heller ikke de massive usosiale kuttene som denne regjeringen har stått for, og som slår rett inn i både de familiene vi nå snakker om, og de boomerådene der folk med

dårlig råd og ofte dårlig helse og dårlige forutsetninger må bo – fordi det er der de har råd til å bo.

Det handler om å bryte spiralen, sa statsråden. Ja, det gjør det, men da må man få den bistanden man trenger. Man må ikke gjøre som regjeringen har gjort f.eks. når de har kuttet i AAP-ordningen, når de som har mistet jobben og helsen, skal få mindre hjelp og stå uten inntekt et helt år. Det kalles karantene, og det skal visstnok hjelpe både på helsen og på muligheten til å få jobb.

Jeg tror ikke på under – ikke i denne saken, og ikke i noen andre heller. Jeg tror på at man fordeler mer rettferdig, og at man løfter opp dem som lever i fattigdom, for vi vet at det er en klar sammenheng mellom det å ha dårlig råd og det å ha dårlig helse og bli sjuk. Og vi vet at det er en klar sammenheng mellom det å klare å stå i jobb og det å ha dårlig helse. Det virker på hverandre, og det virker ikke bra. Det virker dårlig og negativt, og da er det ganske opprørende at regjeringen gjør det motsatte av det som virker.

Statsråden sier at kommunene har ansvaret. Ja, men da må de også få de midlene de trenger for å få gjøre den jobben bedre.

Statsråden var også inne på boligpolitikken. Det er klart at den er kjempeviktig. Det å ha en trygg bolig er kjempeviktig for alle, og særlig for unger, selvfølgelig. Startlånsordningen er bra for de vanskeligstilte, men hvorfor i all verden åpner vi den ikke for ungdom og andre som trenger å låne, men som ikke har foreldrebanken i orden? Det hadde vært en veldig god løsning for å få flere til å eie sin egen bolig.

År etter år kutter regjeringen i tilskuddene til utleieboliger istedenfor å spørre seg sjøl hvorfor det ikke blir etterspørsel etter dette når vi vet at behovet er stort. Kanskje det statlige bidraget er for lite? Dette gjør at flere og flere mister muligheten til å kunne få en fot innafor boligmarkedet.

Hvorfor er regjeringen og statsråden imot å endre plan- og bygningsloven slik at kommunene kan stille sosiale krav til utbyggerne, slik at vi får blandede boomeråder? Dessverre har det vært en salgspolitikk i kommunene der man har solgt tomtene. Det gjør at man ikke sitter med eiendomsrett til tomtene, og da kan man ikke stille slike krav. Men det hadde vært et kjempeviktig virkemiddel for de tomtene som nå skal utbygges, at man hadde klart å få det til.

Statsråden nevner bostøtten. Ja, den har falt som en stein de siste ti årene. Det er noen som får noen kroner mer utbetalt, men boutgiftene har økt mye mer, og det er mange titusen færre som får nå enn før. Det henger ikke på greip når det har blitt så mye dyrere å bo.

Mange av de med lavinntekt har mindre inntekt nå enn de hadde før, så forskjellene øker, og regjeringen gjør det motsatte av det de burde, nemlig å fordele mer.

Så et lite punkt til slutt: Hvis en ikke blir inkludert i et godt miljø, er en veldig sårbar for å bli viklet inn i et dårlig, og det tror jeg gjelder i mange av disse boområdene som interpellanten så prisverdig tok opp. Da er det viktig at regjeringen er klinkende klar når det gjelder diskriminering og dette at ungdom som er oppvokst i Norge, men som har utenlandsk bakgrunn, hele tida får beskjed om at de aldri blir norske nok, at de aldri er gode nok, at regjeringen fortsetter å finansiere blogger som sprer hat og misnøye mot innvandrerbefolkningen vår, at de ikke setter på plass sine samarbeidspartnere, som hele tida gjør denne integreringen vanskeligere, og som setter mange av disse ungdommene utafør de sosiale sammenhengene de burde få være en del av.

Ruth Grung (A) [12:53:01]: Som tidligere kommunalnård for byutvikling i Bergen erfarte jeg hvor viktig det var da vi fikk områdesatsingsmidler, men det var også viktig at det ble generelle tiltak, for én ting som ikke har effekt, er stigmatisering og det å løfte ut enkelte grupper. Det erfarte vi i alle fall veldig tidlig.

Så er det viktig med sosiale tiltak knyttet til bolig. Jeg har ikke klart å følge med den senere tid, men jeg ser jo at det kommer innspill fra utbyggere om at de ser på nye ordninger for å leie, som kan overføres til at en kan eie. Men det vi hadde tidligere i Bergen, var et pålegg om å få et samarbeid der vi bygde ut egne boenheter blant større blokker som nettopp var tilrettelagt for kommunale boliger. Den fleksibiliteten tror jeg er utrolig viktig, slik at en får sammensatte miljøer. Og det er egentlig best for alle at en har et miljø med ulike befolkningsgrupper, og at det ikke er for segregert også på dette området.

Studentboliger, spesielt i Bergen, som har nesten alle utdanningsinstitusjonene i sentrum, er også avgjørende for å hindre den hyblifiseringen som også forringer boligmiljøet mye. Jeg antar at Frogner House – er det vel det heter her i denne byen – også har vært med på å påvirke bomiljøer ved at noen kjøper opp store, flotte, gamle leiegårder, og så er det ingen kontinuitet i hvem som bruker boligene. Det forringer også. Jeg vet ikke hvilke tiltak det er mulig å sette inn mot det.

Arbeid er helt avgjørende, og tilbakemeldingen med utgangspunkt i Bergen er at en må sørge for når en planlegger, at det er gode, attraktive arbeidsplasser i alle bydelene. Det er også en måte. Men igjen: Det er kommunen som kan påvirke, men statlige, attraktive arbeidsplasser er også veldig velkomne og gir også litt status til bydeler.

Skole – helt avgjørende: Bergen er kjent for Bergensbølgen. Veldig mange av dem som skapte den bølgen, var nettopp en lærer som så elevene, så talentene i dem, og fikk dem løftet opp og bygd opp identiteten deres. Det er utrolig spennende å se hvor viktig en skole og en

lærer kan være for nettopp å motvirke de negative sideene ved at det er sosiale utfordringer i et boområde. Men det er også viktig at vi kanskje prioriterer nettopp yrkesskoler når det gjelder rehabilitering, lokale skoler i de bydelene som er utsatt – at de kanskje skinner litt mer enn andre bygg.

Idrett: Det er utrolig viktig at en har gode arenaer for å drive med ulike typer idrett, men også der er det viktig å lytte til lokalbefolkningen om hva de savner, slik at flere grupper kan ha aktivitetstilbud der de kan møtes.

Når det gjelder innvandrere, har de ofte en annen måte å møtes på – de er mer ute enn oss, som inviterer mer hjem. Det å ha de plassene hvor de kan møtes slik de er vant til å møtes – og kanskje få med seg noen nordmenn på litt mer utekultur – er også utrolig positivt.

Avslutningsvis: Jeg hadde ansvaret for ruspolitikken i forrige periode på vegne av Arbeiderpartiet da jeg satt i helsekomiteen. Det var litt trist å se at staten, når de investerte så mye i rehabilitering, som ofte handlet om et helt år, ikke stilte krav til kommunene om å ha en tilrettelagt bolig – at man på bakgrunn av all den investeringen, som var gjort helsemessig for å få det til å fungere, ikke stilte krav, for veldig mange havner dessverre tilbake i det samme miljøet som man har tatt dem ut fra. Det er i alle fall et område der jeg synes at staten skulle være tydeligere – ikke minst menneskelig med hensyn til de kanskje mest utsatte gruppene – og stille krav om at det finnes både aktivitet og bolig til dem i etterkant.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [12:57:33]: De som har minst, har fått mindre siden 2013. Færre vanskeligstilte eier egen bolig, og først etter sju år øker regjeringen utlånsrammen til Husbanken. Arbeidsledigheten øker, og regjeringen klarer ikke å kvalifisere dem som står lengst unna arbeidslivet, til varig arbeid. Med andre ord: Ulikhetene øker under denne regjeringen. Områdesatsingene er ikke i nærheten av å løse disse strukturelle utfordringene, men er bra for å skape bedre nærmiljøer.

Hvor blir det av de store pengene, pengene som skal bidra til å løfte familier ut av varig fattigdom?

Statsråd Nikolai Astrup [12:58:33]: Da jeg hørte på representanten Andersens innlegg, ble jeg minnet om noe som en gang ble sagt av hennes tidligere partileder, nemlig Kristin Halvorsen. Hun sa at hun skulle avskaffe fattigdommen med et pennestrøk. Men det klarte hun ikke. Det understreker kanskje poenget, nemlig at dette er vanskelig, det er komplekst. Vi har veldig mange virkemidler for å hjelpe de menneskene som sliter med å komme seg inn på arbeidsmarkedet, som står vedvarende utenfor boligmarkedet, og som lever i levekårsutsatte områder. Det å innrette disse virkemidlene på en slik måte at de gir best mulige resultater, håper jeg er et

mål som vi har felles, storting og regjering, men jeg tror også vi bør ha en viss ydmykhet for at dette ikke er så enkelt, at det ikke er noen kvikkfix, og at det må jobbes med over tid.

Så pekes det på at det også i vår tid er ting som ikke går i riktig retning. Ja, det er helt riktig, og vi ser bl.a. at barn med innvandrerbakgrunn utgjorde 57,2 pst. av alle barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt, mot 38,8 pst. i 2006. Denne økningen er i stor grad en konsekvens av flyktningspolitikken. Og ja, det sier seg selv at når Norge har tatt imot mange flyktninger i denne regjeringens tid, må det også gi utslag på statistikken, for det tar tid å integrere flyktninger i det norske arbeidslivet og samfunnslivet. Men det betyr ikke at vi ikke skal jobbe med det, og derfor har vi laget en egen integreringsstrategi, som vi la frem høsten 2018, nettopp for å bidra til det, hvor alt fra norskopplæring til mange andre viktige virkemidler for å motvirke utenforskap og bidra til høyere sysselsetting blant flyktninger er prioriterte temaer.

Så sa også representanten Andersen at kommunene må få de midlene de trenger. Ja, det er jeg helt enig i. Men jeg tror faktisk ikke at det er midler som mangler. Jeg tror også vi må se på hvordan vi jobber, hvordan vi jobber sammen, hvordan kommunene jobber sammen med andre aktører, og hvordan staten kan medvirke. Det er også litt av hensikten med områdesatsingene, at vi skal prøve ut nye samarbeidsmodeller og se hva som virker. Vi hadde en evaluering av områdesatsingene tidligere i år, og jeg tenker at det også ga noen viktige innspill til hvordan vi må innrette innsatsen fremover for å få enda bedre resultater.

Jeg oppfatter at på dette området er vi helt enige om hvor vi skal. Så er spørsmålet: Hvordan kommer vi dit? Med den brede listen av tiltak vi har, ligger mye til rette for at vi skal lykkes enda bedre i tiden fremover. Jeg er glad for f.eks. at antallet bostedsløse er betydelig redusert under denne regjeringen, bl.a. som følge av en virkningsfull politikk.

Presidenten: Då er interpellasjonsdebatten avslutta.

Dermed er dagens kart ferdigdebattert. Stortinget tek no pause, og i samsvar med den annonserte dagsordenen vil det verta votering kl. 15.

Stortinget tok pause i forhandlingane kl. 13.02.

Stortinget tok opp att forhandlingane kl. 15.

President: Nils T. Bjørke

Votering

Etter at det var ringt til votering, sa

presidenten: Stortinget er då klar til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1, debattert 20. oktober 2020

Stortingets vedtak om endringer i lov 23. juni 2020 nr. 99 om tilskudd ved avbrutt permittering (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet), og om endringer i midlertidig lov 12. juni 2020 nr. 62 om kompensasjonstiltak for selvstendig næringsdrivende og frilansere som har mistet sin inntekt som følge av utbrudd av covid-19 (Lovanmerkning 1 (2020–2021), jf. Lovvedtak 1 (2020–2021), Innst. 18 L (2020–2021) og Prop. 140 L (2019–2020))

Presidenten: Sak nr. 1 er tredje gongs behandling av lovsak og gjeld lovvedtak 1 med den vedtekne merknaden i Stortingets møte 13. oktober 2020.

Det vert votert over lovvedtaket med merknaden frå andre gongs behandling.

V o t e r i n g :

Lovvedtaket med merknaden frå andre gongs behandling vart samrøystes vedteke.

Presidenten: Stortingets lovvedtak er dermed vedteke ved tredje gongs behandling og vert å senda Kongen i samsvar med Grunnlova.

Kari Henriksen (A) [15:00:29] (fra salen): President! Jeg vil bare si at nå er vi én for mange fordi det kom inn én etter at jeg hadde satt strek. Kan jeg få sende ut en til?

Presidenten: Ja.

Votering i sakene nr. 2 og 3, debattert 20. oktober 2020

Presidenten: Sakene nr. 2 og 3 er andre gongs behandling av lovsaker og gjeld lovvedtaka 3 og 4.

Det ligg ikkje føre nokon forslag til merknad. Stortingets lovvedtak er dermed vedtekne ved andre gongs behandling og vert å senda Kongen i samsvar med Grunnlova.

Votering i sak nr. 4, debattert 20. oktober 2020

Innstilling fra valgkomiteen om endringer i de faste komiteers sammensetning (Innst. 44 S (2020–2021))

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

Utdannings- og forskningskomiteen skal ha 13 medlemmer.

Utenriks- og forsvarskomiteen skal ha 17 medlemmer.

V o t e r i n g:

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 5, debattert 20. oktober 2020

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Endringar i statsbudsjettet 2020 under Helse- og omsorgsdepartementet (som følgje av endra takstar for legar, psykologar og fysioterapeutar) (Innst. 33 S (2020–2021), jf. Prop. 12 S (2020–2021))

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k:

I statsbudsjettet for 2020 blir det gjort følgjande endringar:

I

Kap.	Post	Formål	Kroner
762		Primærhelsetjeneste	
	63	Allmennlegetjenester, blir sett ned med frå kr 454 281 000 til kr 451 781 000	2 500 000
2711		Spesialisthelsetjeneste mv.	
	71	Psykologhjelp, blir auka med frå kr 334 000 000 til kr 335 550 000	1 550 000
2755		Helsetjenester i kommunene mv.	
	70	Allmennlegehjelp, blir auka med frå kr 5 615 113 000 til kr 5 617 613 000	2 500 000

II

Stortinget samtykker i at Helse- og omsorgsdepartementet får fullmakt til å gjere endringar i løyvingane til kommunane og trygderefusjonane for fysioterapi frå 1. november 2020. Endringane vil bli gjorde på bakgrunn av forhandlingane med Norsk Fysioterapeutforbund, Norsk Manuellterapeutforening og Privatpraktiserende Fysioterapeuters Forbund.

V o t e r i n g:

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 6, debattert 20. oktober 2020

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Endringer i midlertidig lov om forvaltning av personell i Forsvaret for å avhjelpe konsekvenser av covid-19 (forlengelse av lovens varighet) (Innst. 32 L (2020–2021), jf. Prop. 6 L (2020–2021))

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande vedtak til

I o v

om endringer i midlertidig lov om forvaltning av personell i Forsvaret for å avhjelpe konsekvenser av covid-19 (forlengelse av lovens varighet)

I

I midlertidig lov 29. april 2020 nr. 36 om forvaltning av personell i Forsvaret for å avhjelpe konsekvenser av covid-19 skal § 4 annet ledd lyde:

Loven oppheves 1. februar 2021.

II

Loven trer i kraft straks.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti og Raudt har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g:

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 79 mot 6 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.26)

Presidenten: Det vert votert over overskrifta til lova og lova i det heile.

Presidenten antek at Sosialistisk Venstreparti og Raudt også her vil røysta imot.

V o t e r i n g :

Overskrifta til lova og lova i det heile vart vedtekne med 79 mot 6 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.11)

Presidenten: Lovvedtaket vil verta ført opp til andre gongs behandling i eit seinare møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 7, debattert 20. oktober 2020

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i lov om endring i lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (forlengelse av midlertidig unntak fra avkortingsreglene for alderspensjon som følge av covid-19) (Innst. 29 L (2020–2021), jf. Prop. 2 L (2020–2021))

Presidenten: Under debatten har Rigmor Aasrud sett fram eit forslag på vegner av Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å unnta fleire grupper, som ansatte ved sykehusapotekene, fra avkortning i alderspensjon og komme tilbake til Stortinget på egnet måte».

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vart med 45 mot 42 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.04.00)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande vedtak:

A.

L o v

om endringer i lov om endring i lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover

I

I lov 20. mars 2020 nr. 3 om endring i lov om Statens pensjonskasse gjøres følgende endring:

Romertall II nr. 2 skal lyde:

2. Lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse § 26 nytt sjettede ledd opphører å gjelde 1. juli 2021.

II

I lov 20. mars 2020 nr. 4 om endring i lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. gjøres følgende endring:

Romertall II nr. 2 skal lyde:

2. Lov 26. juni 1953 nr. 11 om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. § 7 nr. 1 første ledd nytt femte og sjettede punktum opphører å gjelde 1. juli 2021.

III

I lov 20. mars 2020 nr. 5 om endring i lov om pensjonsordning for sykepleiere gjøres følgende endring:

Romertall II nr. 2 skal lyde:

2. Lov 22. juni 1962 nr. 12 om pensjonsordning for sykepleiere § 11 tredje ledd nytt andre og tredje punktum opphører å gjelde 1. juli 2021.

IV

Ikrafttredelse

Loven trer i kraft straks.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Presidenten: Det vert votert over overskrifta til lova og lova i det heile.

V o t e r i n g :

Overskrifta til lova og lova i det heile vart samrøystes vedtekne.

Presidenten: Lovvedtaket vil verta ført opp til andre gongs behandling i eit seinare møte i Stortinget.

Vidare var tilrådd:

B.

Stortinget ber regjeringen sikre at personell som stiller til beordret tjeneste under lov 23. juni 2000 nr. 56 om helsemessig og sosial beredskap § 1-3 første ledd bokstav h, innlemmes i unntaksbestemmelsene om avkortning av pensjon.

Presidenten: Høgre, Venstre og Kristeleg Folkeparti har varsla at dei vil røysta imot.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 58 mot 29 røyster.
(Voteringsutskrift kl. 15.04.50)

Votering i sak nr. 8, debattert 20. oktober 2020

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i midlertidig lov om tilpasninger i prosessregelverket som følge av utbruddet av covid-19 mv. (forlengelse) (Innst. 30 L (2020–2021), jf. Prop. 7 L (2020–2021))

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande vedtak til

L o v

om endringer i midlertidig lov om tilpasninger i prosessregelverket som følge av utbruddet av covid-19 mv. (forlengelse)

I

I midlertidig lov 26. mai 2020 nr. 47 om tilpasninger i prosessregelverket som følge av utbruddet av covid-19 mv. skal § 15 annet ledd lyde:

Loven oppheves 1. juni 2021.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Presidenten: Det vert votert over overskrifta til lova og lova i det heile.

Votering:

Overskrifta til lova og lova i det heile vart samrøystes vedtekne.

Presidenten: Lovvedtaket vil verta ført opp til andre gongs behandling i eit seinare møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 9, debattert 20. oktober 2020

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i utlendingsloven og midlertidig lov om innreiserestriksjoner for utlendinger av hensyn til folkehelsen (Innst. 26 L (2020–2021), jf. Prop. 5 L (2020–2021))

Presidenten: Under debatten har Karin Andersen sett fram eit forslag på vegner av Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen åpne for at det kan søkes visum på flere utenriksstasjoner, og at det åp-

nes for besøksreiser til nær familie, partner eller kjæreste der karantene kan gjennomføres i egnet bolig».

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget frå Sosialistisk Venstreparti vart med 78 mot 9 røyster ikkje vedteke.
(Voteringsutskrift kl. 15.05.48)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande vedtak:

A.

L o v

om endringer i utlendingsloven og midlertidig lov om innreiserestriksjoner for utlendinger av hensyn til folkehelsen

I

I lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her skal § 79 e lyde:

§ 79 e *Ikraftsetting og opphevelse av kapittel 10 a*

Kapittel 10 a trer i kraft straks, og oppheves 1. juni 2021.

II

I midlertidig lov 19. juni 2020 nr. 83 om innreiserestriksjoner for utlendinger av hensyn til folkehelsen gjøres følgende endringer:

§ 2 første ledd bokstav f skal lyde:

f) utlendingen *har visum og omfattes av unntak fra innreiserestriksjoner i loven eller forskrift gitt i medhold av loven på tidspunktet for innreise.*

§ 7 skal lyde:

§ 7 *Utvvisning*

En utlending uten oppholdstillatelse kan utvises etter utlendingsloven § 66 første ledd bokstav a når utlendingen grovt eller gjentatte ganger har overtrådt innreiserestriksjonene i §§ 2 eller 3, *unndrar seg gjennomføringen av et vedtak som innebærer at vedkommende skal forlate riket*, eller har gitt vesentlig uriktige eller åpenbart villedende opplysninger i forbindelse med innreiserkontroll eller senere behandling av spørsmålet om innreiseadgang etter loven her.

§ 10 annet ledd skal lyde:

Loven oppheves 1. juni 2021.

III

Loven trer i kraft straks.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Presidenten: Det vert votert over overskrifta til lova og lova i det heile.

V o t e r i n g :

Overskrifta til lova og lova i det heile vart samrøystes vedtekne.

Presidenten: Lovvedtaket vil verta ført opp til andre gongs behandling i eit seinare møte i Stortinget.

Vidare var tilrådd:

B.

Stortinget ber regjeringen på egnet måte legge til rette for at besøksreiser til Norge til nær familie, partner eller kjæreste kan gjennomføres innanfor rammen av smittevern faglige råd.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 10, debattert 20. oktober 2020

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Midlertidig lov om unntak fra kommuneloven og IKS-loven (tiltak for å avhjelpe konsekvenser av covid-19) (Innst. 27 L (2020–2021), jf. Prop. 3 L (2020–2021))

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande vedtak til

midlertidig lov

om unntak fra kommuneloven og IKS-loven (tiltak for å avhjelpe konsekvenser av covid-19)

§ 1 Utvidet adgang til å gjennomføre lukket møte som fjernmøte

Folkevalgte organer kan gjennomføre fjernmøter også i de tilfellene møtet er lukket etter kommuneloven § 11-5 andre ledd. Dette gjelder tilsvarende for Longyearbyen lokalstyre på Svalbard.

§ 2 Adgang til fjernmøter og elektronisk signatur

Representantskapet, styret og avviklingsstyret i interkommunale selskaper etter IKS-loven kan gjennomføre møter som fjernmøter. Kommuneloven § 11-7 og

forskrifter gitt med hjemmel i § 11-7 fjerde ledd gjelder tilsvarende.

Medlemmer av representantskapet, styret og avviklingsstyret kan benytte elektronisk signatur for å signere protokoller fra møter.

§ 3 Lovens ikrafttredelse og opphevelse

Loven trer i kraft straks og oppheves 1. juni 2021.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Presidenten: Det vert votert over overskrifta til lova og lova i det heile.

V o t e r i n g :

Overskrifta til lova og lova i det heile vart samrøystes vedtekne.

Presidenten: Lovvedtaket vil verta ført opp til andre gongs behandling i eit seinare møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 11, debattert 20. oktober 2020

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i midlertidig lov om tilpasninger i introduksjonsloven for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av covid-19 (forlengelse av loven) (Innst. 28 L (2020–2021), jf. Prop. 9 L (2020–2021))

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande vedtak til

l o v

om endringer i midlertidig lov om tilpasninger i introduksjonsloven for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av covid-19 (forlengelse av loven)

I

I midlertidig lov 26. mai 2020 nr. 53 om tilpasninger i introduksjonsloven for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av covid-19 foreslås følgende endringer:

§ 7 første ledd oppheves.

Nåværende § 7 andre ledd blir første ledd og skal lyde:

Kommunen skal sørge for at deltakere i introduksjonsprogram etter introduksjonsloven kapittel 2 får et tilbud, med mindre det *under utbrudd av covid-19* ikke er mulig å gi et tilbud via digitale hjelpemidler eller på andre måter. Kommunen kan tilby introduksjonsprogram på deltid i perioden med utbrudd av covid-19.

Nåværende § 7 tredje ledd blir andre ledd.

§ 10 andre ledd skal lyde:

Kapittel 2 trer i kraft straks og oppheves 1. juli 2021.

II

Loven trer i kraft straks.

Presidenten: Framstegspartiet har varslet at dei vil røysta imot.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen var vedteken med 71 mot 15 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.44)

Presidenten: Det vert votert over overskrifta til lova og lova i det heile.

Presidenten antek at Framstegspartiet vil røysta imot.

Votering:

Overskrifta til lova og lova i det heile vart vedtekne med 71 mot 15 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.08)

Presidenten: Lovvedtaket vil verta ført opp til andre gongs behandling i eit seinare møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 12, debattert 20. oktober 2020

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Endringer i midlertidig lov om tilpasninger i barnehageloven, opplæringslova og friskolelova for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av covid-19 (forlengelse av loven) (Innst. 31 L (2020–2021), jf. Prop. 8 L (2020–2021))

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande vedtak til

l o v

om endringer i midlertidig lov om tilpasninger i barnehageloven, opplæringslova og friskolelova for å avhjelpe

konsekvenser av utbrudd av covid-19

(forlengelse av loven)

I

I midlertidig lov 26. mai 2020 nr. 52 om tilpasninger i barnehageloven, opplæringslova og friskolelova for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av covid-19 gjøres følgjande endringer:

§ 5 første ledd skal lyde:

Private barnehager skal motta kommunale tilskudd etter barnehageloven selv om barnehagene er stengt med hjemmel i smittevernloven.

Overskriften i kapittel 3 skal lyde:

Kapittel 3 Tilpasninger i opplæringslova og friskolelova

§ 8 første ledd bokstav g skal lyde:

g) Kravet i opplæringslova § 13-7 b om å tilby leirskole gjelder ikke overfor elever på 10. trinn i skoleåret 2019–2020 som det var planlagt leirskole for våren 2020. Kravet om å tilby leirskole gjelder heller ikke overfor elever på 10. trinn i skoleåret 2020–2021 dersom det er planlagt leirskole dette skoleåret som ikke kan gjennomføres på grunn av utbruddet av covid-19.

§ 10 skal lyde:

§ 10 *Rett til Vg3 påbygging til generell studiekompetanse*

Ungdom som tas inn til Vg3 påbygging skoleåret 2020–2021, bruker ikke av retten til videregående opplæring dette skoleåret.

Departementet kan i forskrift fastsette tilsvarende utvidelse som i første ledd for ungdom som tas inn til Vg3 påbygging skoleåret 2021–2022.

§ 11 skal lyde:

§ 11 *Betinget inntak til Vg4 påbygging til generell studiekompetanse*

Retten til påbygging etter opplæringslova §§ 3-1 ellefte ledd og 4A-3 sjuende ledd gjelder skoleåret 2020–2021 også for de som ikke har bestått fag- eller svenneprøven, men som

a) oppfyller øvrige vilkår i §§ 3-1 ellefte ledd og 4A-3 sjuende ledd

b) har bestått i alle fag og eksamener, jf. forskrift 23. juni 2006 nr. 724 til opplæringslova § 3-48 første ledd

c) skulle tatt fag- eller svenneprøven våren 2020, og

d) er eller vil bli oppmeldt til fag- eller svenneprøve høsten 2020.

Retten etter første ledd bortfaller dersom eleven ikke består ordinær, ny eller utsatt fag- eller svenneprøve innen 1. november 2020.

Departementet kan i forskrift fastsette tilsvarende utvidelse som i første ledd, jf. andre ledd, for inntak til Vg4 påbygging skoleåret 2021–2022.

§ 13 andre ledd skal lyde:

Loven oppheves 1. juli 2021.

II

Loven trer i kraft straks.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Presidenten: Det vert votert over overskrifta til lova og lova i det heile.

V o t e r i n g :

Overskrifta til lova og lova i det heile vart samrøystes vedtekne.

Presidenten: Lovvedtaket vil verta ført opp til andre gongs behandling i eit seinare møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 13, debattert 20. oktober 2020

Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i midlertidig lov om unntak fra krav til fysisk møte mv. i foretakslovgivningen for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av covid-19 (Innst. 24 L (2020–2021), jf. Prop. 4 L (2020–2021))

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjere følgjande vedtak til

l o v

om endringer i midlertidig lov om unntak fra krav til fysisk møte mv. i foretakslovgivningen for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av covid-19

I

I midlertidig lov 26. mai 2020 nr. 54 om unntak fra krav til fysisk møte mv. i foretakslovgivningen for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av covid-19 gjøres følgjande endringer:

§ 7-1 første ledd andre punktum skal lyde:
Loven oppheves 1. juni 2021.

§ 7-1 andre ledd skal lyde:

(2) Møte det er innkalt til før 1. juni 2021, kan avholdes etter bestemmelsene i denne loven.

II

Loven trer i kraft straks.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Presidenten: Det vert votert over overskrifta til lova og lova i det heile.

V o t e r i n g :

Overskrifta til lova og lova i det heile vart samrøystes vedtekne.

Presidenten: Lovvedtaket vil verta ført opp til andre gongs behandling i eit seinare møte i Stortinget. Sakene nr. 14–17 var interpellasjonar.

Sak nr. 18 [15:09:29]

Referat

1. (53) Statsministerens kontor melder at
 1. lov om endringer i midlertidig lov om tilpasninger i regelverket for barnevernet og fylkesnemnda for å avhjelpe konsekvenser av utbruddet av covid-19 (Lovvedtak 2 (2020–2021)) – er sanksjonert under 16. oktober 2020
 2. (54) Den Norske Nobelkomité meddeler at Nobels fredspris for 2020 er tildelt Verdens matvareprogram (WFP)
 3. (55) Innberetning fra valgkomiteen om endringer i de faste komiteers sammensetning (Innberetning 1 (2020–2021))
Samr.: Nr. 1–3 vert lagde ved protokollen.
 4. (56) Endringer i folketrygdloven (nye etterlatteytelser) (Prop. 13 L (2020–2021))
 5. (57) Endringer i folketrygdloven (utfasing av forsørgingstillegg til alderspensjon) (Prop. 15 L (2020–2021))
 6. (58) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg og Gisle Meininger Saudland om å legge til rette for at flere forsøker å stå i arbeid tross helseutfordringer (Dokument 8:29 S (2020–2021))
 7. (59) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Gisle Meininger Saudland og Jon Engen-Helgheim om at religiøse eller ideologiske reservasjoner mot arbeid skal gi reduksjon eller stans av ytelser (Dokument 8:30 S (2020–2021))
Samr.: Nr. 4–7 vert sende arbeids- og sosialkomiteen.
 8. (60) Tilbaketrekning av Prop. 65 L (2019–2020) Lov om e-helse (e-helseloven) (Meld. St. 6 (2020–2021))
 9. (61) Endringer i folketrygdloven (sammenslåing av egenandelstak 1 og 2) (Prop. 16 L (2020–2021))
 10. (62) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Nicholas Wilkinson, Solfrid Lerbrekk og Freddy André Øvstegård om en offentlig beklagelse og erstatningsordning for transpersoner som har gjennomgått irreversibel sterilisering.

- sering, og forslag om en tredje juridisk kjønnskategori (Dokument 8:25 S (2020–2021))
11. (63) Representantforslag fra stortingsrepresentant Åshild Bruun-Gundersen om en enklere hverdag for synshemmede (Dokument 8:34 S (2020–2021))
Samr.: Nr. 8–11 vert sende helse- og omsorgskomiteen.
 12. (64) Samfunnsikkerhet i en usikker verden (Meld. St. 5 (2020–2021))
Samr.: Vert send justiskomiteen.
 13. (65) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Arild Grande, Rigmor Aasrud, Lise Christoffersen og Elise Bjørnebekk-Waagen om å innlemme ILOs kjernekonvensjoner i menneskerettsloven (Dokument 8:33 S (2020–2021))
Samr.: Vert send justiskomiteen som legg utkastet sitt til tilråding fram for arbeids- og sosialkomiteen til fråsegn før innstilling vert lagd fram.
 14. (66) Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om lokaldemokrati, ikke kommersiell forkjørsrett (Dokument 8:28 S (2020–2021))
 15. (67) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen, Kristoffer Robin Haug og Lars Haltbrekken om å lage en plan for hvor mange flere asylsøkere Norge skal evakuere fra Hellas i 2021 og at økningen i evakuerte asylsøkere innen Europa ikke skal føre til at Norge tar imot færre kvoteflyktninger via FN (Dokument 8:35 S (2020–2021))
16. (68) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingalill Olsen, Sverre Myrli, Øystein Langholm Hansen og Kirsti Leirtrø om at forpliktelser knyttet til godstransport og lokal passasjertrafikk med kystruten omgående opprettholdes med minimum 50 prosent av kapasiteten (Dokument 8:26 S (2020–2021))
 17. (69) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Siv Mossleth, Marit Arnstad, Geir Adelsen Iversen, Sandra Borch, Liv Signe Navarsete, Jenny Klinge og Nils T. Bjørke om en bedre båt- og fergepolitikk (Dokument 8:27 S (2020–2021))
Samr.: Nr. 16 og 17 vert sende transport- og kommunikasjonskomiteen.
 18. (70) Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om barnehager for barna, ikke eiendomsspekulasjon (Dokument 8:31 S (2020–2021))
Samr.: Vert sendt utdannings- og forskingskomiteen.
 19. (71) Evne til forsvar - vilje til beredskap. Langtidsplan for forsvarssektoren (Prop. 14 S (2020–2021))
Samr.: Vert send utanriks- og forsvarskomiteen.
- Presidenten:** Dermed er sakene på dagens kart ferdig behandla. Forlangar nokon ordet før møtet vert heva? – Møtet er heva.

Møtet slutt kl. 15.11.

